Kırdaki Zambak ve Gökteki Kuş

Üç Dini Sohbet

SØREN KIERKEGAARD

Danca Aslından Çeviren: Nur Beier

PINHAN
felsefe

PİNHAN YAYINCILIK
Litros Yolu, Fatih San. Sitesi No: 12/214-215
Topkapı/Zeytinburnu İstanbul
Tel: (0212) 259 27 60 Faks: (0212) 565 16 74
www.pinhanyayincilik.com
info@pinhanyayincilik.com
Sertifika No: 40676

Esas metin: *Liljen paa Marken og Fuglen under Himlen*
Tre gudelige taler.

Kırdaki Zambak ve Gökteki Kuş
Üç Dini Sohbet
Søren Kierkegaard

© Pinhan Yayıncılık, 2020
Türkçe çeviri © Nur Beier 2020

Birinci Basım: Mart 2020

Genel Yayın Yönetmeni: Mahmut Sever
Son Okuma: Adem Beyaz
Kapak Tasarımı: Mahmut Sever
Dizgi: Özlem Sümbül

Teknik Hazırlık, Baskı ve Cilt:
Yaylacık Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
Litros Yolu Fatih San. Sitesi No: 12/197-203
Topkapı-İstanbul Tel: (0212) 567 80 03
Sertifika No: 44865

Pinhan Yayıncılık: 234 | Felsefe Dizisi: 67

ISBN: 978-605-7768-15-5

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metnin, gerek görsel malzemenin yayınevinden izin alınmadan herhangi bir yolla çoğaltılması, yayımlanması ve dağıtılması 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun hükümlerine aykırıdır ve hak sahiplerinin maddi ve manevi haklarının çiğnenmesi anlamına geldiği için suç oluşturur.

Kırdaki Zambak ve Gökteki Kuş
Üç Dini Sohbet

Søren Kierkegaard

Danca Aslından Çeviren
Nur Beier

Çevirmenin Önsözü

Kierkegaard, bu kısa lakin anlam ve mesaj yüklü eserinde, İncil'deki Dağ Vaazını temel alarak, insanın varoluşsal gerçeklerini ve koşullarını ince ve yer yer ironik bir dille mercek altına yatırıyor, ve diğer eserlerinde olduğu gibi bunda da dini inanışı eleştirel düşünceye açıyor.

Kierkegaard, insanoğlunun "mahşeri kalabalığın arasında" endişeye ve umutsuzluğa kapılmadan yaşamasının güç olduğunu savunuyor.

Kierkegaard'a göre, insanın en belirgin özelliği, esasen olduğundan farklı bir şey olabilme kabiliyeti—veya isteği.

Ve insanoğlu, Kierkegaard'un "karşılaştırma huzursuzluğu" dediği şeyden muzdarip; hep olduğundan daha fazlasını istiyor, komşunun bahçesindeki çimen ona hep daha yeşil görünüyor. Kuş gibi hür olma arzusu samimi bir arzu olabilir, lakin bu arzu hiçbir zaman gerçekleşemeyeceğine göre, insanı endişe ve umutsuzluğa da sürükleyebiliyor.

Biz insan olarak hiçbir zaman bir kuş gibi kaygısız olamayız, lakin bir kuşun "ah keşke insan olsaydım" dediğini de hiç duymamışızdır. İşte, gökteki kuştan ve kırdaki zambaktan öğrenebileceğimiz ilk şey bu oluyor: bir şey dememek, sükut etmek! Fazla lafın, çenebazlığın endişeye götüren bir yol olduğunu söylüyor Kierkegaard.

Sonra kırdaki küçük bir zambak kendini başka bir şeyle veya diğer zambaklarla mukayese etmekle de uğraşmıyor. Onun öbürlerinden daha güzel olmak veya göze en güzel görüneceği başka bir yerde yetişmek, veyahut kendini öbür zambaklara göre kanıtlamak, tanımlamak gibi bir emeli yok.

Kuşla zambaktan öğrenebileceğimiz ikinci şey: zambağın itaatkârlığı! İnsan olarak kaderimize razı olmamız ve habire başkalarıyla meşgul olmamamız icap ediyor. Mütemadiyen belli bir yere doğru yolda olmamamız ve her şeyi sorguya ta-

bi tutmamamız icap ediyor. Mütevazı olmayı öğrenmemiz icap ediyor.

Gökteki kuştan ve kırdaki zambaktan öğreneceğimiz son şey, Kierkegaard'a göre, dert ve endişelerimizin yükünü Tanrının omuzları üzerine yüklemek oluyor.

Yarın ne olacağını önceden kestirebilmemiz mümkün değil; dolayısıyla endişe etmek gayet abes oluyor. Tam burada ve tam şu anda yaşamamız, laf söylemekten ziyade lafa kulak vermemiz, kendimizi başkalarıyla mukayese etmeyi bırakmamız, ve son fakat aynı derecede önemli, sevince kendimizi bilfiil kaptırmamız icap ediyor.

Kierkegaard şöyle diyor:

"Yokken var hale gelmiş olman, insan haline gelmiş olman; görebiliyor olman; düşün bir, görebiliyor, duyabiliyor, koku, tat alabiliyor, hissedebiliyor olman; güneşin senin için parlıyor olması — senin rızan için; o yorulunca, ayın parlamaya başlaması, ve ardı sıra yıldızların yanması; kışın gelmesi, tüm tabiatın kıyafet değiştirmesi, yabancı kılığına bürünmesi — seni memnun etmek için; ilkbaharın gelmesi, kuşların sürüler halinde akın etmesi — sana sevinç vermek için; nebatatın filizlenip yeşillenmesi, ormanın gürleşip güzelleşmesi, çiçeği burnunda gelin gibi — sana sevinç vermek için; sonbaharın gelmesi, kuşların uçup gitmesi, kendilerini naza çekmek için değil, ah, hayır, sen onlar için üzülmeyesin diye; ormanın ziynetlerini saklaması, gelecek seferin rızası için, yani, gelecek sefere sana sevinç verebilmek için: bütün bunların sevinç olmadığı düşünülebilir mi!"

Kierkegaard'un kulla Tanrı arasındaki ilişkiye dair söyledikleri geleneksel Hristiyan görüşe ters düşüyor. Çünkü Kierkegaard, Hristiyan görüşten farklı olarak, kul ile Tanrı arasında ortak bir müzik, bir dalga örüntüsü bulunduğunu düşünmüyor. Kierkegaard her insanın birbirlerinden ayrı, yalnız başına Tanrının karşısında durduğunu savunuyor. Ve dahası, insanlar ta aşağıda yeryüzünde ve Tanrı ta yukarıda gökyüzünde ikamet ediyor; dolayısıyla, ikisinin karşılıklı konuşması olanaksız. Lakin fazla konuşkanlık ve sosyallik de bizi Tanrıdan uzaklaştırıyor; onun için zambaktan ve kuştan Tanrının karşısında sessiz durmayı öğrenmemiz icap ediyor.

"Dua etmek kendi söylediğine kulak vermek değil, susabilmek ve suskun kalmaktır, sabırla beklemektir, dua eden kişi Tanrıya kulak verene dek," diyor Kierkegaard.

İnsanların haliyle çiçek olması icap etmiyor, çünkü onlar haddizatında çiçek değil. Ama insan olarak konuşmaya ve kafamızı kullanmaya muktediriz, o halde Tanrının karşısında susmak ve yalnız başına durmak bizim için bir hüner teşkil ediyor. Gökteki kuş ve kırdaki zambak bu cihetle bize akıl hocalığı edebilecek durumda: Onlar ses çıkarmadan duruyor. Bizler ise insan olarak sosyalliğin çekiciliğine duanın sessizliği içinde karşı koyuyoruz.

İnsanın kendisi olması, Kierkegaard'a göre, özgürlüğe kavuşma, bir kurtuluş değil. Çünkü insanoğlunu kayıtlayan kendinden başka bir şey: İnsanoğlu hem sonluluk hem sonsuzlukla, hem olasılık hem zorunlulukla kayıtlanmış durumda. Lakin doğa bize hiç olmazsa endişeden özgür hayatı öğretebilir.

Zevkli okumalar.

Nur Beier
Odense, Danimarka
Ocak 2020

Yazarın Önsözü

Bu küçük kitap (ki hangi koşullar altında ortaya çıktığı düşünüldüğünde, bana en ilkini ve özellikle de en ilkinin en başını, *Ya / Ya da*'nın hemen arkasından, 1843 yılında yayımlanmış olan *Islah ve Terbiye Edici İki Söylev*'in önsözünü hatırlatıyor), umarım ki, "sevinç ve şükranla *okurum* dediğim her kişiye de" aynı şeyi hatırlatır: "O gizli kalmak ister, tıpkı gizlilik altında husule gelmiş olması gibi — o koca ormanda saklı küçük bir çiçektir." Umarım, koşullar ona bunu hatırlatır, ve akabinde de, bana hatırlattığı gibi, ona da, 1844 yılının *Islah ve Terbiye Edici İki Söylev*'in önsözünü hatırlatır: "Sağ elle sunuldu" — Solla uzatılmış olan ve uzatılan mahlasın hilafına olarak.[1]

5 Mayıs 1849
S.K.

[1] Yeni Ahit, Matta İncili 6: 3-4: "Siz sadaka verdiğiniz zaman, sol eliniz sağ elinizin ne yaptığını bilmesin. Öyle ki, verdiğiniz sadaka gizli kalsın. Gizlilik içinde yapılanı gören Babanız sizi ödüllendirecektir." —çn.

Dua

Göklerdeki Yüce Babamız! Bir insanın, diğer insanların arasında, bahusus mahşerî kalabalıkta, o kadar güç öğrendiği şeyi, ve şayet onu başka yerde öğrenmiş ise, insanların arasında, bahusus mahşerî kalabalıkta, o kadar kolay unuttuğu şeyi — insan olmanın ne demek olduğunu, ve insan olmak için dini bakımdan neyin gerek olduğunu — öğrenebilmek bize de nasip olur inşallah, yahut, unutulmuş ise, bunu bu sefer zambaktan ve kuştan yeniden öğrenmemiz nasip olur inşallah; hepsini bir çırpıda olmasa da, kısmen, dirhem dirhem; ve kuştan ve zambaktan bu sefer suskunluğu, itaati, sevinci öğrenebilmek de bize nasip olur inşallah!

Kutsal Üçleme Yortusundan Sonraki 15. Pazar Günü Vaazı[1]

Hiç kimse iki efendiye birden kulluk edemez; zira ya birine nefret ve diğerine sevgi duymak zorundadır, yahut da birine bağlanmak ve öbürünü hakir görmek zorundadır. Siz hem Tanrıya, hem de paraya pula kulluk edemezsiniz. Bu nedenle size şunu söylüyorum: "Ne yiyip ne içeceğiz?" diye canınız için, ya da "Ne giyeceğiz?" diye bedeniniz için kaygılanmayın. Can yiyecekten, beden de giyecekten daha önemli değil midir? Gökteki kuşları seyredin! Onlar ekmez, biçmez, ve ambarlara istiflemez. Göksel Babanız yine de onları doyurur. Siz onlardan çok daha değerli değil misiniz? Hangi biriniz kaygılanmakla ömrünü bir an uzatabilir? Giyecek konusunda neden kaygılanıyorsunuz? Kır zambaklarının nasıl büyüdüğüne bakın! Onlar ne çalışır ne de iplik eğirir. Ama size şunu söyleyeyim, tüm görkemine rağmen Süleyman bile bunlardan biri gibi giyinmiş değildi. Bugün var olup yarın ocağa atılacak olan kır otunu böyle giydiren Tanrının sizi de giydireceği çok daha kesin değil mi, ey imanı kıt olanlar? Öyleyse, "Ne yiyeceğiz?", "Ne içeceğiz" ya da "Ne giyeceğiz?" diyerek kaygılanmayın. Kâfirler hep böyle şeylerin peşindedir. Oysa göksel Babanız tüm bunları gereksindiğinizi bilir. Siz önce Tanrının krallığının ve Onun adaletinin ardından gidin, o zaman size tüm bunlar da verilecektir. O halde yarın için kaygılanmayın. Yarının kaygısı yarının olsun. Her günün derdi kendine yeter.

"Gökteki Kuşları Seyredin; Kırdaki Zambağı İzleyin."

Ama, diyorsun sen, belki de "şairle" birlikte, ve şairin şu dediği sana pek hoş geliyor: ah, keşke bir kuş olsaydım, ya da

---

[1] Yeni Ahit, Matta İncili 6: 24-34. Hz. İsa'nın Dağ Vaazı. —çn.

kuş gibi olsaydım, hür bir kuş gibi, onun gibi şiddetli bir gezme arzusuyla dopdolu, uzaklara uçabilseydim, denizlerin ve karaların üzerinden, gökyüzünün hemen altından, ta uzaklara, ırak diyarlara doğru — ah, ama ben kendimi elim kolum bağlı hissederim sadece, bulunduğum yerin, yaşadığım, ve ömür boyu yaşayacağım yer olduğunu, günlük tasaların ve meşakkatlerin ve acıların bunu bana barizleştirdiği yere sımsıkı bağlanmış ve mıhlanmışçasına! Ah, keşke bir kuş olabilseydim, ya da keşke bir kuş gibi hafifçecik olsaydım da, tüm dünyevi baskılardan rahatlıkla, havadan bile hafifmişçesine sıyrılıp, rahatça yükseklere uçabilseydim, ah, keşke o hafifçecik kuş gibi olabilseydim, ayağını basacak bir yer ararken de, hatta denizin yüzeyine bile yuva kurarken de hafifçecik — ah, ama ben kendi hesabıma, en ufak bir harekette bulunduğumda, azıcık bir kıpırdandığımda bile, üzerimde nasıl bir ağırlık olduğunu hissederim sadece! Ah, keşke bir kuş olabilseydim, ya da keşke bir kuş gibi olabilseydim, tüm gaileli düşüncelerden özgür, o küçücük ötücü kuş gibi, naçizane şakıyan böyle bir kuş, kimse ona kulak vermese bile, yahut — gururla şakıyan, kimse ona kulak vermese dahi; ah, ama bana gelince, benim kendime ait hiçbir anım ve hiçbir şeyim yok, ben sadece binlerce gaileli düşünceye hizmet edebilmek üzere parsellenmişim! Ah, keşke bir çiçek olabilseydim, ya da keşke vadideki çiçek gibi olabilseydim, kendime sevdalı, mutluca, ve de bu kadar — ah, ben ki insan yüreğindeki bölünmüşlüğü kendi yüreğimde hissederim, ne öz sevgi yoluyla her şeyden tümüyle kopabilirim, ne de sevgiyle her şeyi feda edebilirim!

"Şair" işte böyledir. Üstünkörü kulak kabartıldığında, neredeyse vaazda denileni der gibidir, ne de olsa kuşun ve zambağın mutluluğunu en güçlü ifadelerle metheder ve salık verir. Ama dahası var, bak dinle. Bu yüzdendir ki, zambağı ve kuşu methedip salık vermek: Sen de onlar gibi olacaksın, demek, vaaz açısından adeta bir gaddarlık gibidir — maatteessüf, benim içimde bu arzu o kadar, o kadar, ama o kadar hakiki ve içtendir ki: "ah, keşke ben de gökteki kuş gibi, kırdaki zambak gibi olabilseydim." Lakin benim öyle olabilmem tabii ki imkânsızdır; içimdeki arzunun bu kadar kesif, bu kadar buruk, yine de bu kadar alev alev olması tam da bundan-

dır. O vakit vaazın bana böyle demesi nasıl da gaddarcadır, sanki zorla bana aklımı kaçırtmak, benim çok ama çok derinden, ona karşı beslenen bir arzu olarak içimde hissettiğim şeye, olmadığım ve olamayacağım şeye, beni mecbur etmek ister gibidir. Ben vaaza akıl erdiremem; aramızda bir dil farkı vardır, öyle ki sanki, onu bir anlayabilmiş olsam, beni öldürmeye kalkacakmış gibidir.

Ve vaaza istinaden "şairde" durum daima bu minval üzeredir; vaazın dedikleri şair açısından çocuklaşmak gibidir. "Ah, ah, keşke bir çocuk olabilseydim," der şair, "ya da keşke çocuk gibi olabilseydim, ah, ah, masum ve neşeli bir çocuk" "— ah, ah, ama ben kendi hesabıma erkenden yaşlandım, günah ve keder sahibi oldum!"

Ne garip; zaten hakkıyla dendiği gibi şair bir çocuktur. Ve yine de şair bu vaaza akıl erdiremez. Zira şairin hayatının temelinde, arzulanan şey olabilmenin verdiği umutsuzluk yatar; ve arzuyu bu umutsuzluk doğurur. Ancak "arzu" biçareliğin icadıdır. Zira arzu pekâlâ bir an için teselli eder ama, daha yakından bakıldı mı, yine de teselli sağlamadığı görülür; ve tesellinin, çaresizliğin icat ettiği teselli olduğunu söylememiz bu yüzdendir. Ne tuhaf bir öz çelişki! Evet ama şair de bu öz çelişkidir. Şair acının çocuğudur, ama Yüce Baba ona yine de sevincin çocuğu der. Arzu, şairin şahsında, acı içinde hayat bulur; ve bu arzu, bu alev alev arzu, insan yüreğine sevinç verir, ve bu, şarabın verdiği hazdan da, ilkbaharın en erken tomurcuğunun, günün yorgunluğu içindeki bir insanın, gecenin özlemiyle, sevinerek karşıladığı gökyüzünün ilk yıldızının verdiği hazdan da, gün ağarırken veda ettiği son yıldızın verdiği hazdan da daha fazladır. Şair ebediyetin çocuğudur, ama ebediyetin ciddiyetinden yoksundur. Kuşu ve çiçeği düşündüğü vakit gözyaşı döker; gözyaşında derman bulur, "arzu" vücut bulur, ve arzunun belagati bununla birlikte gelir: ah, keşke bir kuş olabilseydim, çocukken resimli kitapta okuduğum kuş; ah, keşke kırda bir çiçek olabilseydim, annemin bahçesinde yetişen çiçek. Lakin insan ona vaazın ifadesiyle: bunun ciddi, çok ciddi olduğunu, kuşun cidden akıl hocası olduğunu söylemek istedi mi, şair gülmek zorunda kalır — ve kuşla zambağı şakaya alır, öyle ince alaylıdır ki, hepi-

mizin, yaşamış yaşayacak en ciddi insanın bile gülmesini sağlar; ancak vaazı aynı şekilde galeyana getirmez. Vaaz o kadar ciddidir ki, şairin olanca hüznü onu değiştiremez, ama yine de en ciddi insanı dahi değiştirebilir, öyle ki, insan bir an baş eğer, şairin düşüncesine katılır, onunla beraber ahlar ve şöyle der: Azizim, bu senin için gerçekten imkânsız mı! Pekâlâ, o vakit ben: "Öyle yapacaksın" demeye cüret de edemem; ancak vaaz şaire emir vermeye *pekâlâ* cüret eder, kuş gibi olması *gerektiğini* söyler. Ve vaaz o kadar ciddidir ki, şairin en karşı konulmaz icadı onun gülümsemesini sağlayamaz.

Gene çocuk "olacaksın", ve bu yüzden veya bu maksada yönelik olarak, bir çocuğa söylenirmiş gibi, ve her çocuğun anlayacağı o söze: "Öyle *yapacaksın*"a, akıl erdirebilmeye ve akıl erdirmek istemeye *başlayacaksın*. Çocuk hiç sebep sormaz, çocuk buna cüret edemez, buna ihtiyaç da duymaz — biri diğerine tekabül eder: zira çocuk sırf buna cüret edemediği için, sebep sormaya da hacet görmediği için, *öyle yapacak olması* yeterli bir sebeptir, evet hatta, bütün sebeplerin hepsi bir arada olsa bile çocuk için o denli yeterli bir sebep oluşturamazdı. Ve çocuk hiçbir zaman: yapamam, demez. Çocuk buna cüret edemez — ve sonra bu sahi de değildir — biri diğerine tekabül eder; zira çocuk sırf "ben yapamam" demeye cüret edemiyor diye, sırf bunun için yapamaması, onu sahi yapmaz, ve dolayısıyla bu da gösterir ki, sahi olan yapabilecek olmasıdır, zira insan başka türlüsünü yapmaya cüret edemiyorsa, bu şeyi yapamaması imkânsızdır; hiçbir şey daha kesin değildir — burada tek mühim olan şey, insanın başka türlüsünü yapmaya cüret edememesidir. Ve çocuk hiçbir zaman kaçış yolu veya mazeret aramaz; zira çocuk "öyle yapacaksın"dan kendini gizleyebileceği hiçbir kaçış yolu veya mazeret olmadığını, gökte olsun yerde olsun, salonda olsun bahçede olsun, hiçbir saklanma yeri olmadığını tüm korkutucu hakikatiyle idrak eder. Ve hiçbir saklanma yeri olmadığı, bir insan için tamamen kesinleştiği vakit, hiçbir kaçış yolu veya mazeret de yok demektir. Ve insan hiçbir kaçış yolu veya mazeret olmadığını tüm korkutucu hakikatiyle bildiği vakit — evet, o vakit insan tabiatıyla onu bulmaktan da vazgeçer; zira olmayan şey bulunmaz — ama insan onu aramaktan da vazgeçer; ve o vakit

de insan ne yapacaksa onu yapacaktır. Çocuk öyle uzun boylu mütalaalara hiç ihtiyaç duymaz; zira bir şey yapacaksa — muhtemelen hemen — yapacaktır, o vakit zaten mütalaaya hiç fırsat da kalmaz; ve durum böyle olmamış dahi olsaydı, kafasında yine de bir mütalaa edecek olsaydı — evet hatta insan ona bunun için ebediyete kadar vakit tanıyacak dahi olsaydı, çocuk buna hacet görmezdi; çocuk şöyle derdi: "Bunca vakit de neyin nesi, nasılsa yapacak değil miyim?" Ve çocuk o vakti kabullenmiş olsaydı bile, onu farklı şekilde kullanırdı, oyuna, eğlenceye, ve bu kabil şeylere; zira çocuk ne yapacaksa onu yapar, bu sabittir, ve mütalaalarla filan hiçbir suretle işi yoktur.

O halde gelin şimdi vaazın ciddiyetle öğütlediği şeyi yapalım, zambağı ve kuşu akıl hocası olarak mütalaa edelim. Evet, ciddi ciddi; zira vaaz zambaktan ve kuştan tinsel olarak istifade edemeyecek kadar iddialı değildir; ancak, zambağı ve kuşu sırf hüzünle, yahut tebessümle, mütalaa edebilecek şekilde dünyevi de değildir.

Gelin zambaktan ve kuştan şu dersi alalım:

Susmak[2], ya da **susmayı** bilmek.

Zira konuşma elbette ki insanı hayvana, ve, eğer öyle isteniyorsa pekâlâ tamam, zambağa da üstün kılar ama, konuşabilmek bir meziyettir diye, bundan, susabilmenin bir hüner olmadığı, veya basit bir hüner olması icap ettiği sonucu çıkmaz. Aksine, tam da insan konuşabiliyor diye, tam da bunun içindir ki, susabilmek bir hünerdir, ve insandaki bu meziyet onu o kadar rahat ayartabildiği için de, susabilmek büyük bir hünerdir. Velakin insan bunu suskun akıl hocalarından: zambaktan ve kuştan öğrenebilir.

"Siz önce Tanrının krallığının ve Onun adaletinin ardından gidin."

Fakat bu ne demektir, bunun için ne yapmam gerekir, yahut hangi emek ve çaba için, Tanrının krallığının ardından

---

[2] Veya sükût. (Dan.) *tavshed*. —çn.

gidiyor, bunu gaye edindi denebilir? Randımanlı olabilmem için kendi kapasiteme ve gücüme denk düşen bir makam edinmeye bakmam mı gerekir? Hayır, sen *ilk evvela* Tanrının Krallığının ardından gideceksin. O halde tüm dünya malımı fakirlere mi vereceğim? Hayır, sen *ilk evvela* Tanrının Krallığının ardından gideceksin. O halde kalkıp bu öğretiyi tüm dünyaya telkin mi edeceğim? Hayır, sen *ilk evvela* Tanrının Krallığının ardından gideceksin. Ama o halde aslında bir anlamda yapacağım hiçbir şey yok? Evet, hiç kuşkusuz, bir anlamda yapılacak hiçbir şey yok; sen kendini en derin anlamda hiçe sayacaksın, Tanrı huzurunda bir hiçe döneceksin, susmayı öğreneceksin; bu sükût başlangıçtır, ki, bu da *ilk evvela* Tanrının krallığının ardından gitmektir.

Velhasıl, insan, dini bakımdan, bir anlamda geri geri giderek başlangıca varır. Başlangıç esasen insanın başladığı şey değil, vardığı şeydir; ve insan ona geri geri giderek varır. Başlangıç bu şekilde suskun *kalma* hüneridir; zira tabiat gibi suskun kalmak hiç hüner değildir. Ve bu şekilde en derin anlamda sükût etmek, Tanrının huzurunda suskun kalmak, Tanrı korkusunun başlangıcıdır. Ve Tanrı korkusu nasıl ki hikmetin başlangıcı ise, sükût da Tanrı korkusunun başlangıcıdır. Ve Tanrı korkusu nasıl ki hikmetin başlangıcından daha fazlası, "hikmet", ise, sükût da aynı şekilde Tanrı korkusunun başlangıcından daha fazlasıdır, "Tanrı korkusu"dur. Bu sükûtta birçok dilek ve arzu düşüncesi Tanrı korkusuyla kesilir; bu sükûtta, şükrün laf kalabalığı da bu Tanrı korkusuyla kesilir.

Konuşabilmek insanoğlunun hayvanlara olan üstünlüğüdür; ancak konuşmak istemek, konuşabilen insan için, Tanrının karşısında, rahatça yozlaşmaya dönebilir. Tanrı gökyüzündedir, insanoğlu yeryüzünde: onun için birbirleriyle pek iyi konuşamazlar. Tanrı sonsuz hikmettir, insanoğlunun bildiğiyse boş laf: onun için birbirleriyle pek iyi konuşamazlar. Tanrı sevgidir, insanoğlu, çocuğa denildiği misal, bir acemi çaylak, kendi iyiliği hususunda bile: onun için birbirleriyle pek iyi konuşamazlar. İnsanoğlu Tanrıyla sadece büyük bir korku ve titreme içinde konuşabilir; büyük bir korku ve titreme içinde. Fakat büyük bir korku ve titreme içinde konuş-

mak başka bir sebepten dolayı müşkülatlıdır; zira nasıl ki korku insanın sesini fiziksel olarak duraksatabiliyorsa, büyük korku ve titreme de tabii ki konuşmanın kesilip sessizliğe gömülmesine yol açabilir. Bihakkın dua eden bunu bilir; bihakkın dua etmeyeninse muhtemelen duada öğrenmiş olduğu tek şey budur. Yüreğine işleyen bir şey, bir dava, olmuştur, ve bu onun için o denli önem taşır ki, kendisini Tanrıya hakkıyla anlaşılır kılmak onun için mübrem olmuştur, duada bir şeyi unuttum diye korkmuştur, maatteessüf, ve nitekim unutmuş olsa, Tanrı bunu kendiliğinden hatırlamaz diye korkmuştur: O bunun için zihnini toplayıp en derin coşkuyla dua etmek ister. Peki böyle coşkuyla dua etmiş olsa, o vakit ona ne olurdu? Şaşırtıcı bir şey olurdu; o, duaya git gide gömüldükçe, diyeceği şeyler de git gide azalır, ve sonunda o tam bir sessizliğe bürünürdü. Evet, o sessizlik, ve üstüne üstlük, ona, konuşmanın karşıtı olan sükûttan da, gerekirse, daha fazlası olan şey olurdu: o bir dinleyici olurdu. O dua etmenin konuşmak olduğunu sanmıştı; dua etmenin sırf susmak olmayıp, kulak vermek de olduğunu öğrenmişti. Ve bu böyledir, dua etmek kendi söylediğine kulak vermek değil, susma raddesine gelmek, ve suskun kalmaktır, sabırla beklemektir, dua eden kişi Tanrıya kulak verene dek.

Bunun içindir ki, vaazın sözleri *ilk evvela* Tanrının krallığının ardından gider, terbiye vazifesi görerek adeta insanın ağzını bağlar; bunu, yapacağı şeyin *bu mu* olduğuna dair ona sorulan her soruyu, "hayır, sen *ilk evvela* Tanrının krallığının ardından gideceksin," diye cevaplamakla yapar. Ve o yüzden bu vaazın sözleri şu şekilde değiştirilebilir: Dua etmeye başlayacaksın, ama — bihakkın göstermiş olduğumuz gibi — dua hep illa sükûtla başlarmış gibi değil, dua bihakkın duaya döndüğü vakit, sükûta döndüğü için. Sen *ilk evvela* Tanrının Krallığının ardından gideceksin, yani: Dua edeceksin! Eğer soru soracak olursan, evet yani eğer sen her bir ayrıntıyı: yapmam gereken bu mu, ve bunu yaparsam, o vakit bu Tanrının krallığının ardından gitmek mi olur, diye sorarak, sorgularcasına, gözden geçiriyorsan, o vakit verilmesi gereken cevap şudur: hayır, sen *ilk evvela* Tanrının krallığının ardından gideceksin. Lakin dua etmek, yani, bihakkın dua etmek,

sükût etmek demektir, ki bu da *ilk evvela* Tanrının krallığını aramaktır.

Sen bu sükûtu zambaktan ve kuştan öğrenebilirsin. Yani, onların sessizliği hiç hüner değildir ama o zambak ve kuş gibi sükût eden *sen* olursan, işte o vakit sen, *ilk evvela* Tanrının krallığının ardından gitmenin başlangıcında olursun.

Orada, uçsuz bucaksız bir gök kubbe altında zambağın ve kuşun yanında her şey nasıl da ihtişamlıdır. "Şaire" bir sor; şöyle karşılık verir: Çünkü orada sessizlik var. Ve o bu şanlı sessizliğe hasret duyar, lafla dolu dünyevi hayattan, insanı hayvana üstün kılan şeyin konuşmak olduğunu ancak hazin bir şekilde kanıtlayabilen o fâni hayattan uzakta. "Çünkü", diyecektir şair, "bu belki üstün olmak demek ama, hayır, ben yine de oradaki sessizliği çok daha fazla yeğ tutarım; evet, ben bunu yeğ tutarım, hiç mukayese etmeden, bu, konuşabilen insandan sonsuz üstündür." Şöyle ki, şair tabiatın sessizliğinde Tanrının sesini hisseder gibi olduğuna kanidir; insanların civcivli laflarında, değil Tanrının sesini, insanoğlunun Tanrıyla hısımlık bağı olduğunu bile hissetmediğine kanidir. Şair şöyle der: Konuşmak insanı hayvana üstün kılıyor, evet, hiç şüphesiz — ama *susabildiği* takdirde.

Lakin susabilmek, işte bunu insan orada, sessizliğin hüküm sürdüğü yerde, zambağın ve kuşun yanında öğrenir, ve bu sessizlikte Tanrısal bir şey de vardır. Orada sükût vardır; ve sırf her şey o sessiz gecenin sessizliğine büründüğü vakit değil, bin bir telin hareket halinde olduğu ve her şeyin sanki bir ses denizine benzediği gün boyunca da, orada sükût vardır: her biri ayrı ayrı bunu öyle güzelce yapar ki, içlerinde hiçbiri tek tek, ve hepsi bir arada, o muhteşem sessizliği kesmek için hiçbir şey yapmaz. Orada sükût vardır. Orman sessizdir; fısıldadığında bile gene sessizdir. Zira ağaçlar, sayıca en yoğun oldukları yerde bile, birbirine tutunur destek olur, ki insanlar bunu nadiren yapar, verilmiş söze: bu aramızda kalsın'a rağmen, onlar birbirine çok nadiren tutunurlar. Deniz sessizdir; gürül gürül köpürse bile, yine de sessizdir. İlk anda belki yanlış duyarsın, ve onun gürültüsünü işitirsin. Eğer acele eder de yanında bu haberi götürürsen, o vakit denize haksızlık etmiş olursun. Ama eğer kendine zaman tanır ve daha

dikkatle kulak verirsen, işitirsin — ne garip! — o sessizliği işitirsin; zira tekdüzelik de her hâlükârda sessizliktir. Akşam sessizliği kırların üzerine çöktüğünde, ve sen vadiden doğru sığırların böğürmelerini uzaktan uzağa duyduğunda, veya çiftçi kulübesinden doğru, bir köpeğin aşina havlamaları uzaktan uzağa kulağına geldiğinde: bu seslerin sessizliği bozduğu söylenemez, hayır, onun sessizlikle arasında gizemli, ve böylelikle de sessiz bir uyuşum vardır; ki bu sessizliği arttırır.

Gelin şimdi, ders alacağımız o zambağı ve kuşu daha bir yakından izleyelim. Kuş *susar ve sabırla bekler*; o her şeyin kendi vaktinde olacağını bilir, veya daha doğrusu, buna kesinlikle inanır, kuş bu yüzden sabırla bekler; ama gününü ve saatini bilmenin üstüne vazife olmadığını da bilir, onun için susar. Uygun vakit gelince elbet olacaktır, der kuş, ya da hayır, kuş bunu demez, o susar; mamafih onun sessizliği belagatlidir, ve bu sessizlik böyle inandığını söyler, ve böyle inandığı için susar ve sabırla bekler. Sonra o an[3] geldiğinde, kuş bunun o an olduğunu anlar; ondan istifade eder, ve hiç utanca düşmez. Zambak da böyledir; o da susar ve sabırla bekler. "Bahar ne zaman gelecek?" diye sabırsızca sormaz, zira onun kendi vaktinde geleceğini bilir, ve mevsimleri tayin etmek kendi üzerine vazife olsa bile bunun bir şeye yararı dokunmayacağını da bilir; "yağmur ne zaman gelecek?" veya "güneş ne zaman çıkacak?" veya "şimdi de pek fazla yağdı," veya "şimdi de pek sıcak oldu," da demez; bu sene yaz nasıl olacak, uzun mu yoksa kısa mı sürecek diye de önceden sormaz; hayır o susar ve sabırla bekler — o bu kadar saftır, ama yine de hiç aldanmaz, ki bu sırf cingözlüğün başına gelebilen şeydir, aldatmayan ve aldanmayan saflığın değil. Sonra o an gelir, ve o an geldiğinde, o bunun o an olduğunu anlar, ve ondan istifade eder. Ah, saflığın derin hikmetli akıl hocaları, acaba insanın, konuşurken de, "o anın" varlığını fark etmesi mümkün olamaz mıydı? Hayır. O an ancak sükûtta fark edilir; zira insan konuşurken, bir kelime bile etse, anı elden kaçırıverir; o an sırf sükût içinde vardır. Ve bir insanın, o an gel-

[3] Veya *şu an, şimdiki an*. (Dan.) *øjeblikket* —çn.

diğinde, bunu bihakkın anlayabilmesinin ve o andan hakkıyla istifa edebilmesinin o kadar nadir olması bundandır; zira o susmaktan acizdir. O susamaz ve sabırla bekleyemez, anın ona hiç arız olmaması muhtemelen bununla izah edilebilir; o susmaktan acizdir, an ona arız olduğunda, onu hiç hissetmemesi muhtemelen bununla izah edilebilir. Zira o an, zengin bir anlamlılık ve ehemmiyetle dolup taşıyor olsa bile, gelişini önceden haber veremez, geldiğinde, bunu yapamayacak kadar çok çabuk gelir, öyle ki peşinen bir anlık bile vakit olmaz; ayrıca an haddizatında ne kadar anlamlı ve kayda değer dahi olsa, gelirken gürültü patırtıyla veya yaygara koparark gelmez, hayır o usulca gelir, herhangi bir canlının en hafif adımlarından bile daha hafif adımlarla gelir, zira o apansızlığın hafif adımıyla gelir, gayet usulcacık gelir: bu yüzden insanın gayet sessiz olması icap eder, ki onun "şimdi burada" olduğunu hissedebilsin; ve bir sonraki an geçip gidivermiştir bile, o yüzden insanın gayet sessiz olması icap eder, ki ondan istifade etmeyi başarabilsin. Ama yine de her şey "o ana" bağlıdır. Ve "o anı" hiç hissetmemiş olmak, ebedinin ve zamansalın hayatları boyunca birbirinden münhasıran ayrık kalması, muhakkak ki pek ama pek çok insanın hayattaki şanssızlığıdır; peki niçin? Çünkü onlar susmaktan aciz kalmıştır.

Kuş *susar ve sabırla bekler.* Gönül ağrısı ne kadar fazla da olsa susar. Çölün ve kimsesizliğin mahzun ağıtçısı bile susar. Üç kere içini çeker, akabinde susar, sonra tekrar üç kere içini çeker; ama o aslında sesini çıkarmış olmaz. Zira ne olduğunu söylemez, şikayet etmez, kimseyi suçlamaz, o sadece tekrar susabilmek için içini çeker. Öyle ki sükût onu adeta patlatmak ister gibidir, bu yüzden iç çekmek zorundadır, sessiz kalabilmek için. Kuş ızdıraptan kendini kurtarmış değildir, ama suskun kuş acıyı daha uzun sürdüren şeyden kendini kurtarır; acı ve kahra dair bir sürü laftan, ki bu acı ve kahrı daha beter bir şeye, tahammülsüzlük ve kahırlılık vebaline döndürür. Zira kuşun ızdırap içindeyken susmasının bir parça sahtelik olduğunu hiç sanma; başkalarına karşı ne kadar sessiz de olsa, aslında yüreğinin en derininde sessiz kalmadığını, kaderinden yakındığını, Tanrıyı ve insanları itham ettiğini, ve "kahır içindeki yüreği vebale soktuğunu" hiç sanma. Hayır,

kuş susar ve acı çeker. Maatteessüf, insanoğlu bunu yapmaz. Peki o vakit insanoğlundaki acı ve kahrın, kuşunkine kıyasla, o kadar dehşet verici hale gelmesi nedendir? Acaba insanoğlu konuşmaya muktedir olduğu için değil midir? Hayır, bunun için değildir, zira bu ne de olsa bir üstünlüktür, ancak insanın susmaktan aciz olmasından dolayıdır. Şöyle ki, tahammülsüz kişi, ve, daha da bir vurgulayarak, umutsuzluk sahibi, "keşke fırtınanınki gibi bir sesim olabilseydi de, tüm acı ve kahrımı hissettiğim gibi dile getirebilseydim!" derken veya bunu haykıra haykıra söylerken — ki bu haddizatında sözü ve ağızdan çıkan sesi suiistimal etmektir —, bunu anladığına kaniymiş gibi değildir. Heyhat, bu işe yaramaz bir yöntemdir, zira acı ve kahrı o vakit sadece bir o kadar daha şiddetle hissedecektir. Hayır, ama eğer sen sessiz kalabilseydin, eğer ki kuşun sessizliği sende olsaydı, o vakit ızdırap muhakkak daha azalırdı.

Ve zambak da kuşun sustuğu gibi susar. Kuruyup giderken ne kadar acı çekse de, o sükût eder; masum çocuk mürailik edemez — zaten böyle yapması talep de edilmez, ve böyle yapamaması onun için şanstır, zira işin hakikati, mürailik etme hünerinin bedeli pahalıdır — zambak mürailik edemez de, renk değiştirmemek de elinden gelmez, ve o bu suretle, bu solgun renk değişiminden teşhis ettiğimiz şeyi, acı çektiğini, açığa vurmuş olur; ama o yine de sükût eder. Nasıl acı çektiğini saklamak için dimdik durmaya can atar ama, buna gücü yoktur, kendi bedeni üzerinde hâkimiyeti yoktur, yorgun bitkin, başını büker, bir gelen geçen — tabii şayet oradan gelip geçende ona dikkat edecek duygudaşlık hissi varsa — evet, böyle bir gelen geçen bunun ne demek olduğunu anlar, bu yeterince belagatlidir; ama zambak susar. Zambağın durumu böyledir. Lakin beşerî acı ve kahrın, zambağınkine kıyasla o kadar dehşet verici olması neden ileri gelir, acaba bu onun konuşmaktan aciz olmasından mıdır? Eğer zambak konuşabilseydi, ve eğer o, maalesef insanoğlu gibi, sükût etme hünerini öğrenmemiş olsaydı; acaba o vakit onun acı ve kahrı da dehşet verici olmaz mıydı? Lakin zambak sükût eder. Zira zambak için ızdırap çekmek ızdırap çekmektir, ne fazla ne eksik. Ve ızdırap çekmek, ızdırap çekmekten tam da ne fazla ne

eksik olduğu içindir ki, ızdırap çekmek mümkün olduğunca basitleştirilmiş ve yalınlaştırılmış, mümkün olduğunca kırpılmıştır. Izdırap bundan daha fazla küçültülemez, zira o her hâlükârda *vardır*, ve dolayısıyla, ne ise odur. Mamafih ızdırap tam olduğu gibi, ne fazla ne eksik, olduğu vakit son derece büyük olabilir. Izdırap ne fazla ne eksik olmadığı vakit, yani ızdırap ancak kati olduğu vakit: en büyük ızdırap bile olsa, olabildiğinin en azıdır. Ama ızdırap, aslında ne kadar büyük olursa olsun, müphem olunca, işte o vakit ızdırap daha da büyür; bu müphemlik ızdırabı sonsuzca arttırır. Ve bu müphemlik tam da insanın muğlak konuşabilme meziyetinden zuhur eder. Buna karşılık ızdırabın katiliği, yani olduğundan ne fazla ne eksik olması, ancak susabilmekle sağlanabilir, ve sen bu suskunluğu kuştan ve zambaktan öğrenebilirsin.

Oralarda zambağın ve kuşun yanında sessizlik vardır. Peki bu sessizlik ne ifade eder? Tanrıya huşuyu, hükmedenin o olduğunu, akıl ve idrakin sırf ona mahsus olduğunu ifade eder. Ve bu sessizlik, aynen, tabiatta olabildiği gibi, Tanrıya huşu demek olduğu için, taparcasına sevgidir, ve oradaki sessizlik bu yüzden o denli şanlıdır. Ve bundan dolayı, bu sessizlik böyle şanlı olduğu için, insan tabiatta Tanrıyı hisseder — o halde her şeyin ona karşı huşu içinde sükût etmesinde elbette şaşacak bir şey yoktur! *O* konuşmasa bile, her şeyin ona huşu içinde sükût etmesi, insanın üzerinde sanki O konuşmuş gibi bir tesir uyandırır.

Ancak, hiçbir "şair"in yardımı olmaksızın, oralarda zambağın ve kuşun yanında sessizlikten öğrenebileceğin şey, sırf vaazın sana öğretebileceği şey, kuşun ve zambağın sana akıl hocalığı *edecek olmasının*, senin onları örnek alacak olmanın, tam bir ciddiyetle onlardan ders alacak olmanın, zambak ve kuş gibi sükût edecek olmanın ciddiyet olduğu, ciddiyet olacağıdır.

Ve bu sahiden ciddiyettir[4] — hayalci şair gibi, yahut tabiatı kendinin hayalini kurmaya bırakan şair gibi değil, lakin hakkıyla anlaşıldığı vakit — bu: senin oralarda zambağın ve ku-

[4] (Dan.) *alvor*. Dancada bu sözcük, içtenlik ve istek alt anlamlarını da içeren bir anlama gelir. —çn.

şun yanında, *Tanrı huzurunda olduğunu* hissetmen, tam ciddiyettir, ki bu, konuşmada ve başka insanlarla hasbihâlde çok kez kâmilen unutulan bir şeydir. Zira biz, on veya daha fazla kişiyle birlikte değil, sırf iki kişi bile karşılıklı konuşurken, senin ve benim, ikimizin, yahut onumuzun birden, Tanrı huzurunda olduğumuzu pek rahat unuturuz. Ama akıl hocası olan zambak derin hikmet sahibidir. O seninle katiyen muhatap olmaz, o sükût eder, ve sükût etmekle de sana, Tanrının huzurunda olduğunu, Tanrının huzurunda olduğunu aklında tutmanı anlatmak ister — sen ciddiyet ve doğruluk içinde, Tanrının huzurunda sessiz kalabilesin diye.

Ve sen Tanrı huzurunda, zambak ve kuş gibi, sükût *edeceksin*. Sükût etmeyi ciddiye almak, buna azmetmek yerine, "Kuş ve zambak tabii suskun kalabilirdi, onlar zaten konuşmaktan acizdi," demeyeceksin; sen bunu demeyeceksin, sen hiç ama hiçbir şey demeyeceksin, sükût dersini imkânsız kılmak için en ufak bir girişimde bulunmayacaksın, sükût ile lafı karıştırıp, belki de bahis konusu haline getirip, bozmayacak, öyle ki durumu sükûttan bir şey çıkmayacak, aksine, sükûta dair bir konuşma kapısı açılacak şekilde rezil rüsva etmeyeceksin. Tanrının huzurunda kendini bir zambaktan veya bir kuştan daha fazla önemsemeyeceksin — senin Tanrının huzurunda bulunduğun ciddiyet ve doğruluk kazandığında, sonraki yine de ilkini izleyecektir. Ve senin dünyada gerçekleştirmek istediğin şey en parmak ısırtıcı kahramanlık bile olsa: Sen zambağı ve kuşu kendine akıl hocası belleyeceksin, ve Tanrının huzurunda kendini zambaktan ve kuştan daha fazla önemsemeyeceksin. Ve sen tasavvurlarını gözler önüne serdiğinde, tüm dünya onlara yer veremeyecek kadar büyük olmasa bile: Sen, akıl hocan kuş ve zambak olarak, şunu öğreneceksin ki, Tanrı huzurunda tüm tasavvurlarını sadelikle gözler önüne serebilirsin, onlar o vakit bir noktadan bile az yer tutacaktır, ve en anlamsız abeslikten bile daha az gürültü edecektir: o sessizliğin içinde. Ve senin bu dünyada aradığın şey daha hiç tecrübe edilmemiş kadar elem dolu bile olsa: Sen zambağı ve kuşu kendine akıl hocası belleyeceksin, ve kendini, zambağın ve kuşun kendi hafif kaygıları içinde kendilerini önemsediğinden daha fazla önemsemeyeceksin.

Vaaz, kuşun ve zambağın akıl hocası olduğunu bu şekilde anlar ve ciddiye alır. Şairde, veyahut ciddiyetten yoksun olduğu için zambağın ve kuşun yanında, o sessizliğin içinde, tam sessiz kalamayan ama şair haline gelen insanoğlunda bu farklıdır. Şöyle ki, şair sözü elbette sıradan insanın lafından son derece farklıdır, o kadar muhteşemdir ki, sıradan lafın yanında, adeta sessizlik gibi kalır, ama yine de sessizlik değildir. Ve sonra, "şair" susabilmek için sessizlik aramaz, söz söyleyebilmek için arar — şair gibi söz söyleyebilmek için. Oradaki sessizlikte şair kahramanlık hayali kurar, lakin yine de onu gerçekleştirme raddesine gelemez — zira şair tabii ki bir kahraman değildir; ve o belagat — muhtemelen de sadece bunu kazanır, ve belagatli olarak kalır, çünkü o kahramanlığın mutsuz sevgilisidir, oysa kahraman onun mutlu sevgilisidir, çünkü bu mahrumiyettir onu, mahrumiyetin şairi esasen yaptığı gibi, belagat sahibi yapan şey — velhasıl o belagat sahibi olur, ki bu belagat, şiirdir. O, orada sessizlik içinde, tüm dünyayı yeniden yaratmak ve mutlu kılmak için büyük tasavvurlar kurar, büyük ama hiçbir zaman gerçek olmayacak tasavvurlar — hayır, ama tabii şiir olurlar. Oradaki sessizlikte o kara kara ızdırabını düşünür durur, her şeyde ama her şeyde ızdırabını yankılandırır — evet, hatta akıl hocaları, kuşu ve zambak bile, ona ders verecekleri yerde, hizmet etmek zorunda kalırlar; zira bir çığlık tek kelimeyle şiir olmaz, ama çığlığın sonu gelmez yankısı başlı başına şiirdir.

Velhasıl, şair o sessizlikte, zambağın ve kuşun yanında, sessiz kalmaz, ve niçin kalmaz? Çünkü ilişkiyi tersyüz eder, kendini, zambağa ve kuşa kıyasla, daha kayda değer sayar, hatta öyle ki, zambağa ve kuşa, beylik tabiriyle, kelime ve söz aktarmakla meziyet sergilediğini hayal eder, halbuki görev bizzat zambaktan ve kuştan suskun kalmayı öğrenmektir.

Ah, ama yine de vaaz, zambağın ve kuşun yardımı sayesinde, seni, A.D.[5], ciddiyeti öğrenmeye, ve beni de sana Tan-

[5] Aziz dinleyicim. (Dan.) M.T. = *Min tilhører*. Bu kısaltma yazarın tutkunu olduğu, kendine mahsus, Dancada kullanılmayan, kısaltmalara bir örnek daha oluşturuyor. Üslubun ruhunu bozmamak ve yazara sadık kalmak açısından aynı şekilde çevirip metne işlemeyi yerinde buldum. —çn.

rının huzurunda tam sessiz kalmayı öğretmeye muvaffak kılmış olsaydı! Sen bu sessizliğin içinde kendini, adının ne olduğunu, kendi adını, o şanlı adı, o zavallı adı, o kayda değmez adı, bir unutabilmiş olsaydın, Tanrıya sessizlik içinde: "*Senin* adın mübarek olsun!" diye dua edebilmen için. Sen o sessizlik içinde kendini, kendi tasavvurlarını, o büyük, her şeyi kapsayan tasavvurlarını, ya da hayatına ve geleceğine dair sınırlayıcı tasavvurlarını, Tanrıya, sessizlik içinde, "egemenliğin gelsin!"[6] diye dua edebilmek için unutabilmiş olsaydın, o sessizliğin içinde kendi iradeni, kendi dik başlılığını, Tanrıya "senin istediğin gibi olsun!" diye dua edebilmek için unutabilmiş olsaydın! Evet, eğer sen zambaktan ve kuştan Tanrının huzurunda tam sessiz kalmayı öğrenebilmiş olsaydın, o vakit bu vaazın sana yardım edemeyeceği şey olamazdı, o vakit hiçbir şey senin için imkânsız olamazdı. Lakin yine de vaaz, zambağın ve kuşun yardımı sayesinde, sana sadece sessizliği öğretebilmiş olsaydı, bunun bile sana ne kadar yardımı olmuş olmaz mıydı! Zira, demiş olduğum gibi, nasıl ki Tanrı korkusu hikmetin başlangıcı ise, sessizlik de Tanrı korkusunun başlangıcıdır. "Karıncanın yanına git ve akıllan," der Süleyman; kuşa ve zambağa git ve sessizlik öğren, der vaaz.

"Sen önce Tanrının krallığının ve onun adaletinin ardından git." Fakat insanoğlunun önce Tanrının krallığının ardından gitmesi tam da bu sessizliktir, zambağın ve kuşun sessizliğidir. Zambak ve kuş Tanrının krallığının ardından gider, başka hiçbir şeyin değil, geri kalan onlara zaten bahşedilecektir. Ama onlar başka hiçbir şeyin peşinden gitmediklerine göre zaten ilkin Tanrının krallığının ardından gidiyor olmazlar mı? O halde nasıl olur da vaaz: Önce Tanrının krallığının ardından git, der, ve bu suretle, sanki kanaatince bilahare ardından gidilecek başka bir şey varmış gibi yapar — vaazın, ardından gidilecek tek şeyin Tanrının krallığı olduğu kanaatini güttüğü gayet aşikar dahi olsa? Bu herhâlde Tanrının krallığının sadece ardından ilk gidilebilen şey olduğunda ar-

[6] Yeni Ahit, Matta İncili 6: 10. "Egemenliğin gelsin. Gökte olduğu gibi, yeryüzünde de senin istediğin olsun." —çn.

dından gidilir olduğunun hiç şüphe götürmez olmasındandır; ilk olarak Tanrının krallığının ardından gitmeyen kişi başka hiçbir suretle onun ardından gidiyor olmaz. Ayrıca bu, bir şeyin ardından gidebilmenin haddizatında başka bir şeyin ardından gidebilme olasılığı da içermesindendir, ve dolayısıyla, haliyle insanoğluna dışsal duran bir şey olarak başka bir şeyin ardından gidebilecek durumda da olan vaazın: Sen *ilk evvela* Tanrının krallığının ardından gideceksin, diyebilmesi bundandır. Ve son olarak, vaazın tatlılıkla ve sevgiyle, insanın seviyesine iniyor, ve onu iyiliğe teşvik edebilmek için basit yollu konuşuyor olmasındandır. Eğer ki vaaz hemencecik: Sen sadece ve münhasıran Tanrının krallığının peşinden gitmekle yükümlüsün, demiş olsaydı, o vakit bu insana herhâlde aşırı ısrarcılık gibi gelir, kısmen tahammülsüzlük, kısmen endişe ve korku içinde, geri çekilirdi. Ama vaaz şimdi kendini biraz ona uydurmaktadır. İnsanoğlu, gözlerinin önünde ardından gitmek istediği bir sürü şeyle karşısında durur — ve vaaz ona dönüp: Önce Tanrının krallığının ardından git, der. İnsanoğlu da o vakit şunu düşünür: Evet, madem başka şeye izin yok, bari Tanrının krallığının ardından giderek bir başlangıç yapayım. Sahiden bu şekilde bir başlangıç yaparsa, vaaz bunu neyin izleyeceğini, yani o insanın bu arayıştan tatmin olacağını ve doyma noktasına geleceğini, öyle ki başka şeyin ardına düşmeyi tamamen unutacağını, evet hatta, başka hiçbir şeyin ardından gitmeyi bile istemeyeceğini — böylece onun sadece ve münhasıran Tanrının krallığının ardından gitmesinin artık hakikat olacağını bilir. Vaaz bu şekilde hareket eder, ve zaten bir yetişkin de bir çocuğa bu şekilde konuşur. Açlıktan midesi kemiren bir çocuk düşün; annesi yemeği masaya getirip de, çocuk önüne ne kadar yemek konduğunu görünce, tahammülsüzlükten neredeyse ağlayacak hale gelir ve şöyle der: "Bu kadar azıcık şeyin ne faydası olacak, yesem de açlıktan yine midem kemirecek"; hatta belki de çocuk o kadar tahammülsüzleşecektir ki, yemeğe başlamak bile istemeyecektir, "zira nasıl olsa bu kadarcığın onun açlığına bir faydası dokunmayacaktır." Ama arada bir yanlış anlama olduğunu iyi bilen anne şöyle der: "Peki yavrucuğum, sen önce şunu ye, gerisini sonra düşünü-

rüz, tamam mı!" Ve çocuk yemeğe girişir, ve ne olur? Çocuk yemeğin daha yarısını yemeden doyar. Eğer annesi çocuğu hemencecik paylayıp, ona şöyle deseydi: "Bu yeter de artar bile," böyle demekte elbet haksız olmazdı, ama bu davranış şekliyle terbiye açısından akıllıca bir örnek sergilemiş olmazdı. Vaazda da durum bu misaldir. Vaaz için en önemli olan şey azarlamak, hakir görmek değildir; vaaz için en önemli olan şey kendini insanlara kılavuz kılmaktır. Onun için: *Ilk evvela* ardından gideceksin, der. Bu suretle insanın ağzından çıkan tüm itirazları, tabir caizse, ağzına tıkar, onu susturur, ve onu *ilk evvela* hakikaten ardından giderek başlangıç yapma noktasına getirir; ve sonra bu ardından gitme arayışı insanı öyle bir doyma noktasına getirir ki, onun sadece ve münhasıran Tanrı krallığının ardından gitmesi hakikat olur.

Sen *ilk evvela* Tanrının krallığının ardından gideceksin, yani, zambak ve kuş gibi olacaksın, yani, Tanrının huzurunda tam sessiz kalacaksın: sonra geri kalanı sana bahşedilecektir.

"Hiç Kimse İki Efendiye Birden Kulluk Edemez; Zira Birine Nefret ve Diğerine Sevgi Duymak Zorundadır, Ya da Birine Bağlı kalmak ve Diğerini Hakir Görmek Zorundadır."

A.D.! Biliyorsun, bu dünyada sık sık zikredilen bir şey vardır ki bu *ya - ya da*'dır; ve bu *ya - ya da* fazlasıyla ilgi ve heyecan uyandırır, farklı insanlarla en farklı durumlarda iştigal eder, ümit içinde, korku içinde, telaşlı faaliyet içinde, gergin atalet içinde vs. Ve sonra sen, bu aynı dünyada hiç *ya - ya da* diye bir şey olmadığının da kulağa geldiğini, ve bu hikmetin tıpkı en manidar *ya - ya da* kadar ilgi ve heyecan uyandırdığını biliyorsundur. Ama burada, zambağın ve kuşun yanında, bu sessizliğin içinde, bir *ya - ya da* olduğu şüphe götürür mü; veya bu *ya - ya da*'nın ne olduğu şüphe götürebilir mi; veyahut bu *ya - ya da*'nın en derin anlamda yegâne *ya - ya da* olduğu şüphe götürebilir mi?

Hayır, burada, sırf uçsuz bucaksız gök kubbenin altındaki muhteşem sessizliğin içinde değil, Tanrının huzurundaki muhteşem sessizliğin de içinde, buna dair hiçbir şüphe yok-

tur. Bu bir *ya - ya da*'dır — Ya: *Tanrı* — ya da, evet, geri kalanı sonra zaten vız gelir; insan sonra neyi seçerse seçsin, Tanrıyı seçmediği vakit, *ya - ya da*'yı ıska geçmiş olur, yahut da kendi *ya - ya da*'sı yüzünden mahv-u perişan olur. Yani: ya *Tanrı;* ki Tanrıya karşıtlık haricinde ötekine hiç vurgu yoktur, bu suretle vurgu sonuna kadar Tanrının üzerindedir, öyle ki o vakit Tanrı bizzat kendisi seçimin hedefi olmak sıfatıyla, seçimin hükmünü hakikaten bir *ya - ya da* olacak kadar gerer. Bir insan, pervasızlık veya karamsarlık içinde, Tanrının Tek olarak hazır bulunduğu yerde, yine de esasında seçilecek üç şey bulunduğunu farz edebildiği vakit: o insan kendisini ya da Tanrıyı yitirmiş olur, ve dolayısıyla, o insan için esasen hiçbir *ya - ya da* da olmamış olur; zira Tanrıyla birlikte, yani, Tanrı fikri kaybolduğu yahut bozulduğu vakit, *ya - ya da* da ortadan kalkar. Ama bu, zambağın ve kuşun yanında, o sessizliğin içinde, kimsenin başına gelebilecek şey midir?

Velhasıl *ya - ya da*; ya *Tanrı*, ve vaazın izah ettiği üzere, Tanrıya ya sevgi *ya da* nefret duyacaksın. Evet, etrafında gürültü patırtı olduğu vakit, veya boş oyalanmalar içinde olduğun vakit, bu sana bir mübalağa gibi gelir, sevgiyle nefret arasında, insanın onları, bir nefeste, tek bir düşüncede, iki kelimede — aralarında daha yakinen uyuşum sağlayacak bir bağlaç, en ufak bir noktalama işareti olmaksızın — birbirlerini peş peşe izleyecek şekilde, birbirine yaklaştırmakta haklı olamayacağı kadar uzak bir mesafe varmış gibi gelir. Ama nasıl ki hava boşluğundaki bir cisim sonsuz bir süratle düşer ise, oralarda, zambağın ve kuşun yanındaki o sessizlik de, Tanrı huzurundaki o muhteşem sessizlik de, aynı zamanda birbirini itici olan bu iki karşıt gücün: ya sevmek ya da nefret etmenin, birbirine temas etmesine, evet hatta, aynı anda var olmasına yol açar: bir hava boşluğunda, düşmekte olan cismin hızını azaltacak zerre kadar bir üçüncü unsur nasıl ki yoksa, Tanrının huzurundaki o muhteşem sessizlikte de, sevmekle nefret etmeyi, engelleyici bir mesafede birbirinden ayrı tutabilecek zerre kadar bir üçüncü unsur yoktur. — Ya Tanrıya, vaazın da belirttiği gibi, ya Ona bağlı kalınacaktır[7],

[7] *Bir şeye dayanmak* alt anlamını içerir şekilde bağlı olmak. (Dan.) *holde til.* —çn.

ya da O hakir görülecektir. İnsanların arasında, iş güç dünyasında, insana bağlanmak ve onu hakir görmek arasında büyük bir mesafe olduğunu düşündüren birçoklarıyla münasebet içindeki bir insan şöyle diyebilir: "Şu insanla münasebet kurmaya hacet görmüyorum, ama bundan hiçbir suretle onu hakir gördüğüm sonucu çıkmaz." Ve insanın birçoklarıyla olan hoşbeşten ibaret, esasen derinliği olmayan, iyi kötü umursamazlık içinde süren sosyal münasebetlerinde de bu böyledir. Bu insanlar sayıca azaldıkça, aradaki münasebette hoşbeş faslı da azalır, yani münasebet daha bir derinlik kazandıkça, *ya - ya da* da bu münasebetin kuralı haline gelmeye başlar; ki Tanrıyla münasebette en derin anlamda ve koşulsuz hoşbeş yoktur. İki sevgiliyi ele alalım, bu ilişkide de öyle uzun boylu hoşbeş yoktur, çünkü ilişki çok derinliklidir: onlar ve onların ilişkisi için muteber olan: ya birbirine bağlı kalmak ya da birbirini hakir görmektir. Ve şimdi sen, zambağın ve kuşun yanında, kesin hiç kimsenin olmadığı, dolayısıyla senin için Tanrıyla olandan başka hiçbir sosyal münasebetinde bulunmayan o sessizliğin içindeyken, evet, tek muteber olan şey: ya Ona bağlı kalmak ya da Onu hakir görmektir. Orada hiç mazeret yoktur, zira orada hiç başka kimse yoktur, ve her hâlükârda, senin Tanrıyı hakir görmeyecek şekilde bağlı kalacağın başka hiç kimse yoktur, zira tam da bu sessizliğin içinde, senin Tanrıya ne kadar yakın olduğun besbellidir. İki sevgili birbirine o kadar yakındır ki, biri diğeri hayatta olduğu sürece, onu *hakir görmeksizin* bir başkasına bağlanamaz; bu ilişkideki *ya - ya da* burada yatar. Bu *ya - ya da*'nın (yani ya bağlı kalmak - ya da hakir görmek) olup olmaması, o ikisinin birbirine ne kadar yakın olduğuna dayanır. Lakin, tabii hiç ölmez olan Tanrı sana o iki sevgilinin birbirine olduğundan çok daha yakındır, sonsuz yakındır, O, senin yaratıcındır, senin yardımcın ve desteğindir[8], O, ki sen onda yaşarsın, onda hareket edersin, ve onda var olursun, sen her şeye ilahî mağfiret sayesinde sahip olursun. O halde ya Tanrıya bağlı kalmak ya da onu hakir görmekte hiç mübalağa yoktur, bu bir

[8] Eski Ahit, Zebur 56: 4. "İşte Tanrı benim yardımcımdır, tek desteğim Rab'dır." —çn.

insanın, *ya -ya da*'yı gaflet içinde, kendisine haklı olarak "kalas gibi" denebilecek birine yakıştırdığındaki gibi değildir. Burada öyle değildir. Zira bir yandan, Tanrı tabii ne de olsa Tanrıdır. Ve diğer yandan, O bu *ya ya da*'yı abes bir şeye yakıştırmaz, kalkıp da ya bir gül ya da bir lale, demez. Ancak kendine istinaden kullanır ve der ki: ya *bana* ... ya her şeyde *bana* kayıtsız şartsız bağlı kalırsın, ya da — beni hakir görürsün. Eğer ki Tanrı kendisi hakkında muhakkak daha farklı konuşamazdı; Tanrı kendisi hakkında, sanki koşulsuz 1 numara değilmiş, yegâne olan değilmiş, koşulsuz her şey değilmiş de, sırf öylesine biriymiş ama yine belki nazarı dikkate alınabilmeyi ümit edebilen biriymiş gibi konuşacak, ya da konuşabilecek olsaydı, o vakit Tanrının haliyle kendi mefhumunu yitirmiş olması gerekirdi, ve o vakit Tanrı olmazdı.

Velhasıl, zambağın ve kuşun yanındaki sessizliğin içinde, bir *ya - ya da* vardır, ya Tanrı ... ve bu şekilde farz edildiğinde: Onu ya seversin ya da Ondan nefret edersin, Ona ya bağlı kalırsın ya da — Onu hakir görürsün.

O halde bu *ya - ya da* ne demeye gelir, Tanrı ne talep eder; zira *ya - ya da* bir taleptir, tıpkı sevenlerden biri diğerine *ya - ya da* dediğinde olduğundaki gibidir, sevenler tabii birbirinden sevgi talep ederler. Lakin Tanrı sana bir sevgili gibi mukabele etmez, sen de ona bir sevgili gibi mukabele etmezsin. Burada ilişki başkadır: Yaradılanın Yaradanla olanıdır. Peki o vakit o bu *ya - ya da* ile ne talep eder? İtaat talep eder, koşulsuz itaat; sen Ona her şeyde koşulsuz itaatkâr olmadığın vakit Onu seviyor olmazsın, ve Onu sevmiyor isen, o vakit — Ondan nefret ediyor olursun; eğer ki sen her şeyde koşulsuz itaatkâr değil isen, o vakit Ona bağlı kalmış olmazsın, ya da, eğer sen koşulsuz olarak ve her şeyde Ona bağlı kalmıyor isen, Ona bağlı kalmış olmazsın, ve eğer Ona bağlı kalmıyor isen — onu hakir görüyor olursun.

Bu koşulsuz itaati — bir insanın Tanrıyı sevmez ise, Ondan nefret eder olması, bir insanın koşulsuz olarak ve her şeyde Ona bağlı kalmaz ise, Onu hakir görür olması — bu koşulsuz itaati sen, vaazın işaret ettiği akıl hocalarından, zambaktan ve kuştan, öğrenebilirsin. Denildiği gibi, insan itaat etmeyi öğrenmekle hükmetmeyi de öğrenir, ama bundan da-

ha da kesini şudur ki, insan bizzat itaatkâr olmakla itaati öğretebilecek duruma gelir. Zambakta ve kuşta bu böyledir. Onlar böyle yapmakla öğrenciyi buna zorlayacak güçte değildi, onlar sadece kendi itaatkârlıklarının zorlayıcılığına sahipti. Zambak ve kuş "itaatkâr akıl hocalarıdır". Bu garip bir söz değil midir? "İtaat" ne de olsa genelde öğrenci için kullanılan bir kelimedir, yani ondan itaatkâr olması talep edilir; ama bu durumda, itaatkâr olan bizzat akıl hocasıdır! Ve o ne dersi verir? İtaat. Ve o hangi yolla ders verir? İtaatkârlıkla. Sen zambak ve kuş gibi itaatkâr olabilseydin, o vakit sen itaati kendinle öğretebilirdin. Ama madem ne sen ne de ben bu şekilde itaatkârız, o vakit bırakalım zambak ve kuş öğretsin bize:

İtaatkârlığı.

Oralarda, zambağın ve kuşun yanında sessizlik vardır, dedikti. Ama bu sessizlik, ya da, ondan öğrenmeye çalıştığımız şey, sükût etmek, hakikaten itaat edebilmenin ilk şartıdır. Etrafındaki her şey, oralardaki o muhteşem sessizlik gibi olduğu vakit sen bundaki hakikati hissedebilirsin, hem de sonsuzluğu vurgusuyla hissedebilirsin, ki o şudur: Sen senin efendin olan Tanrıya sevgi duyacaksın ve yalnız ona kulluk edeceksin; ve sonra sen, Tanrıyı bu şekilde sevecek olanın sen olduğunu hissedebilirsin, tüm dünyada bir sen, o muhteşem sessizlikte bir başına olan sen, öyle bir başına ki, her bir şüphe, ve her bir itiraz, ve her bir mazeret, ve her bir kaçamak, ve her bir soru, kısacası her bir ses, senin kendi iç varlığında sükûta erer, her bir ses, yani, senin etrafındaki ve içindeki, Tanrınınkinden gayrı, her bir ses, sana bu sükut yoluyla söz söyler. Eğer senin etrafında ve içinde böyle sessizlik hiç olmasaydı, o vakit sen itaati öğrenmemiş ve asla da öğrenemeyecek olurdun. Ama eğer sen bu sükûtu öğrenmiş isen, o vakit itaati öğrenmen de elbet mümkün olacaktır.

Etrafındaki tabiata iyice bir dikkat et. Tabiatta, her şey itaattir, koşulsuz itaattir. Burada, "Tanrının iradesi egemendir, cennette olduğu gibi, dünyada da";[9] veya bu ilahî kelam bir

[9] Eski Ahit, Matta Kitabı 6: 10: "Egemenliğin gelsin. Gökte olduğu gibi, yeryüzünde de senin istediğin olsun." —çn.

başka şekilde zikredilmek istenirse, şu da uygun olur: burada, tabiatın içinde, "dünyada da cennette de muteber olan Tanrının iradesidir." Tabiatta her şey koşulsuz itaattir; burada — ki beşeri dünyada da aynıdır — hiçbir şeyin, en ufak bir şeyin bile, Tanrının iradesi dışında vuku bulamaması, sırf O her şeye kadir olduğu için değildir, hayır, bu bir o kadar da burada her şey itaatten ibaret olduğu içindir. Lakin bunda tabii sonsuz bir aykırılık vardır; zira en ödlek ve en küstah beşerî itaatsizliğin, tek bir insanın veya tüm insan soyunun itaatsizliğinin bile, Onun, her şeye kadir olan Onun iradesine aykırı en ufak bir şey yapmaya muktedir olmaması ayrı şeydir, Onun takdir buyurduğu şeyin her şey Ona koşulsuz itaat gösterdiği için, cennette ve dünyada Onunkinden başka hiçbir ilahi takdir bulunmadığı için olması ayrı şeydir, ki tabiatta durum böyledir. Tabiatta, Kutsal Kitabın dediği şey muteberdir: "Bir serçe bile, Tanrının iradesi dışında, yere düşemez"[10]; ve bu sırf O her şeye kadir olduğu için değildir, her şey koşulsuz itaat olduğu için, takdir buyuran bir tek O olduğu için de böyledir: en ufak bir itiraz bile olmaz, tek bir kelime, tek bir iç çekiş bile işitilmez; takdir Onun olunca, koşulsuz itaatkâr serçe koşulsuz itaat içinde yere düşer. Tabiatta her şey koşulsuz itaattir. Rüzgârın uğultusu, ormanın fısıltısı, ırmağın şırıltısı, Yazın vızıltısı, yaprakların hışırtısı, otların mırıltısı, işittiğin her ses, her bir ses, her şey riayettir, koşulsuz itaattir, o vakit sen, tıpkı gök cisimlerinin itaatkârca hareket edişlerindeki ahenkte Tanrıyı duyabildiğin gibi, bunun içinde de[11] Tanrıyı duyabilirsin. Ve sert fırtınanın hiddeti ve tüy gibi bulutun uysallığı, ve deniz suyunun damla gibi akıcılığı ve bir arada kalışı, ve ışık huzmelerinin sürati, ve sesin ondan da daha büyük olan sürati: Bunların hepsi itaattir. Ve güneşin tam vaktinde doğuşu, ve tam vaktinde batışı, ve rüzgârın ilahi emre amade, yön değiştirivermesi, ve suların belli saatlerde yükselip alçalması, ve mevsimlerin arasındaki o kesin uyumluluk: Hepsi, hepsi, topyekûn itaattir. Evet, gökyüzündeki bir yıldız ya da yeryüzündeki bir toz zerreciği kendi iradesini kullan-

---

[10] Yeni Ahit, Matta İncili 10: 29. "İki serçe bir meteliğe satılmıyor mu? Ama Babanızın oluru olmadan bunlardan bir teki bile yere düşmez." —çn.

[11] Yani *itaatin içinde* —çn.

mak istemiş olsaydı: ikisi de daha anında, ve aynı kolaylıkla, hiçe dönmüştü. Zira tabiatta her şey bir hiçtir, ki bu şu anlamdadır: Orada Tanrının mutlak iradesinden başka hiçbir şey var olmaz; Tanrının mutlak iradesi dışına çıkan şeyin varlığı daha anında son bulur.

Gelin şimdi, itaati öğrenmek için, zambağa ve kuşa daha bir yakından, ve beşerî gözle, bakalım. Zambak ve kuş Tanrıya koşulsuz itaatkârdır. Onlar bunun ustasıdır. Onlar, akıl hocalarına yaraşır şekilde, maatteessüf çoğu insanın gözden kaçırdığı ve ıskaladığı şey olan: koşulsuzlukla ustaca yüz yüze gelmeye iyi akıl erdirir. Zira zambağın ve kuşun koşulsuz akıl erdiremediği bir şey varsa o da — maatteessüf çoğu insanın en iyi akıl erdirdiği şey olan: yarım yamalaklıktır. Ufacık bir itaatsizlik, koşulsuz bir itaatsizlik olamayacağı, zambağın ve kuşun akıl erdirmekten aciz olduğu ve akıl erdirmek de istemediği bir şeydir. En ufak, en cüzi itaatsizliğin hakikatte Tanrıyı hakir görmekten başka bir adı olabileceğine zambak ve kuş akıl erdiremez, ve buna akıl erdirmek de istemezler. Bir insanın Tanrıya kulluk etmenin yanı sıra, bundan ayrı olarak, *eş ölçüde*, kulluk edebileceği başka bir şey veya başka biri olabileceğine, ve bunun — Tanrıyı eş ölçüde hakir görmek olamayacağına: işte buna kuş ve zambak akıl erdiremez, ve akıl erdirmek de istemez. Bu, koşulsuzlukla yüz yüze gelmede, ve onun içinde ömür sürmede fevkalade bir emniyettir! Ve yine de, ey sizler, derin hikmet sahibi akıl hocaları, emniyeti koşulsuzluktan başka bir yerde bulmak mümkün olamaz mıydı dersiniz, zira ne de olsa koşulluluk haddizatında emniyetsizliktir! O halde ben tabii daha farklı konuşabilirdim, onların koşulsuz olanla yüz yüze gelmedeki emniyetini takdir etmeyebilir, bilakis, onlara takdire şayan bir emniyet sağlayarak onları itaat hususunda akıl hocası haline getirmiş olan şeyin tam da koşulsuzluk olduğunu söyleyebilirdim. Zira zambak ve kuş Tanrıya koşulsuz itaatkârdır, onlar itaatte o kadar saf ve yalın, ve o kadar şevklidirler ki, *her şeyin Tanrının mutlak iradesiyle vuku bulduğuna, ve kendilerinin bu dünyayla, Tanrının iradesini yerine getirmek veya Tanrının iradesine koşulsuzca boyun eğmek haricinde hiçbir alışverişleri olmadığına inanırlar.*

Zambağa bahşedilmiş olan yer onun ömrü boyunca tamamen fuzuli olacağını, ondan zevk duyabilecek bir tek kişi-

nin gözüne bile çarpmayacağını önceden sezmesini mümkün kılacak kadar nasipsiz olsa; yer ve çevre ortamı — evet, burada bahis konusu ettiğimin zambak olduğunu söylemeyi unutmuşum — sadece rağbet edilir değil kaçınılır da olacak kadar "çaresizcesine" nasipsiz de olsa: itaatkâr zambak kendi ortamına ayak uydurur, ve olanca letafetiyle pıtrak gibi açar. Biz insanlar, yahut, zambağın yerindeki bir insan herhâlde şöyle derdi: "Bir zambak olmak ve bir zambak kadar latif olmak, ama sonra da çiçek açsın diye, neredeyse insandaki letafet hassasını yok etmek için tasarlanmış, mümkün olan en elverişsiz koşulların bulunduğu bir yere havale edilmek zor, katlanılacak şey değil; hayır, hiç katlanılacak gibi değil, bu düpedüz Yaradanın kendisiyle ters düşmesi demek!" Bir insan, veya biz insanlar, zambağın yerinde olmuş olsak, herhâlde böyle düşünür böyle derdik, akabinde de hüzün ve kederden sararıp solardık. Ama zambak başka türlü düşünür, o şunu aklından geçirir: "Yeri ve şartları haliyle ben kendim seçebilmiş değilim, o halde bu meselenin benimle uzaktan yakından alakası yok; durduğum yerde duruyorsam, bu Tanrının takdiri." Zambak böyle düşünür; ve durum gerçekten düşündüğü gibidir, bunun Tanrının takdiri olduğu zambağın görünüşünden bellidir; zira o latiftir — Süleyman bile tüm saltanatı içinde böyle hoş ve nezih değildi. Ah, eğer bir zambak ile tüm letafeti içindeki zambak birbirinden farklı olsaydı, o vakit ödül bu zambağın hakkı olmalıydı: onda bir letafet daha vardır; zambak olununca latif olmak aslında hiç hüner değildir de, peki ama ya, bunu engellemek için elinden geleni esirgemeyen bir ortamın şartları altında latif olmak, böyle bir ortamda külliyen kendisi gibi olmak ve kendini böyle muhafaza etmek, ortamın tüm gücünü alaya almak, ama hayır, alaya almak değil, zambak böyle şey yapmaz, lakin olanca letafeti içinde tamamen gamsız olmak! Zira zambak, ortama rağmen, neyse o kalır, çünkü o Tanrıya koşulsuz itaatkârdır, o bunun için gamsızdır, ki böyle olmak, özellikle de o şartlar altında, böyle olabilmek, sadece koşulsuz itaatkâr olanın harcıdır. Ve o, neyse o olduğu, ve her ne koşulda olursa olsun gamsız kaldığı için öyle latiftir. İnsan duracağı "o yer" ile sadece koşulsuz itaatkârlık vasıtasıyla, her ne koşulda olursa ol-

sun yüz yüze gelebilir; ve insan onunla koşulsuz karşı karşıya kaldığı vakit, "o yer" bir gübrelik bile olsa, bunun ne olursa olsun vız geleceğini anlar. — Eğer ki zambak, tam çiçek açacağı anda karşılaşacağı durumun, daha o anda koparılmak olacağına, yani hayat buluşunun yok oluşu demek olacağına, evet, öyle ki bunun, sanki o sırf yok edilmek için hayat bulmuş gibi bir manzara arz edeceğine, hemen hemen kesin hükmedebileceği kadar elverişsiz de olsa: itaatkâr zambak buna itaatle razı olur, bunun Tanrının takdiri olduğunu bilir, ve çiçek açar — onu tam o anda görmüş olsan: onda, böyle gözler önüne serilişinin aynı zamanda onun yok oluşu da olduğuna işaret edecek en ufak bir emare olmazdı, zira o öyle mütekâmil, öyle bereketle ve letafetle çiçeklenir, ve öyle bereketle ve letafetle yok oluverirken — zira ne de olsa hepsi bir anlıktı —, yok oluşunu koşulsuz bir itaat içinde karşılardı. Zambağın yerinde bir insan veya biz insanlar olsaydık, hayat buluşla yok oluşun aynı şey olduğu düşüncesinden dolayı umutsuzluğa düşer, ve akabinde, umutsuzluk yoluyla, kendimizi, sırf bir anlığına bile olsa olabileceğimiz şey olmaktan alıkoyardık. Zambakta bu farklıdır; o koşulsuz itaatkârdı, o bu yüzden letafet içinde neyse o olarak kaldı, o gerçekte tüm olabilirliğiyle var oldu, tam o anın ölümü demek olduğu düşüncesini kendine dert etmeden, hem de koşulsuz dert etmeden. Ah, zambak ile tüm letafeti içindeki zambak arasında fark olsaydı, ödül bu zambağın hakkı olmalıydı; onda bir letafet daha vardı, ki bu, daha aynı anda yok oluşun kesinliğine rağmen böyle latif kalmaktı. Ve işin hakikati, yok oluşla göz gözeyken, tüm letafeti içinde cesaret ve inanç sahibi olmak: işte buna sadece koşulsuz itaat kadirdir. Bir insan, demiş olduğum gibi, yok oluşun kesinliğini kendine dert ederdi, ki o vakit o tüm olabilirliği içinde var olmazdı, ne olursa olsun yine de ona bahşedilmiş olan şey, kısacık bir ömürden ibaret bile olsa, ona tahsis edilmişti. O, "ne amaçla?" diyecek olurdu, ya da "Niçin?" diyecek olurdu, yahut "Ne fayda edebilir?" diyecek olurdu: ve o vakit tüm olabilirliğini gözler önüne sermemiş, ama "o ana"[12], ezgince ve sakilce, peşinen yenik düşme

[12] Bkz. dipnot 4 —çn.

cezasını hak etmiş olurdu. Sadece koşulsuz itaat "o anla" koşulsuz, kesin yüz yüze gelebilir; sadece koşulsuz itaat "o andan", bir sonraki anı koşulsuz dert etmeksizin, yararlanabilir.

Kuş için yolculuk anı gelip çattığında, her şeyin şimdiki haliyle gayet iyi olduğu, kuşun kendi anlayışına göre, o kadar kesindir ki, yola koyulmak ona, kesin olmayanı kapmak için kesin olanı salıvermek gibi dahi gelse: itaatkâr kuş anında yola koyulur; ve onun aklı, tüm saflığıyla, koşulsuz itaatin yardımı sayesinde, bir tek şeye: şimdinin koşulsuz "o an" olduğuna, erer, ama buna kayıtsız şartsız aklı erer. — Bu kuş hayatın haşinliğinden müteessir olduğu vakit, müşküller ve zorluklarla sınandığı vakit, günlerce, her sabah, yuvasını bozduğu vakit: itaatkâr kuş, her gün, ilk defasındaki gibi haz ve itinayla, sil baştan başlar; safça, koşulsuz itaatin yardımıyla, tek şeye aklı erer, ama buna: bunun onun işi olduğuna, yalnız kendi işiyle ilgileneceğine kayıtsız şartsız aklı erer. — Bu kuş dünyanın şerrini denemek zorunda kaldığı vakit, Tanrıya saygı gereği öten bu küçük ötücü kuş, arsız bir çocuğun bunu küçümsemesine, bu suretle mümkünse o ihtişamı bozmayı kendine eğlence etmesine müsamaha göstermek zorunda olduğu vakit; ya da bu kimsesiz kuş sevdiği bir ortam, özellikle üzerine tünemeyi sevdiği bir dal, belki de üstüne üstlük, onda en nadide hatıraları uyandırdığı için ona o kadar sevdik gelen bir dal, bulduğu vakit — orada kuşa taş atarak veya başka yolla onu oradan defetmekten keyif duyan bir insan olsa, maalesef, öyle bir insan ki, kötülük etmek hususunda, bu kuşun, her ne kadar korkmuş ve kovulmuş olsa bile yine de sevdiğine, o eski sevdik yerine geri dönmeye çabalamak hususunda olduğu kadar usanmaz olsa: bu itaatkâr kuş her şeye koşulsuzca müsamaha eder; safça, koşulsuz itaatin yardımıyla, onun bir tek şeye: başına gelen bu tür şeylerin onu harfiyen alakadar etmediğine, yani, sırf timsalen alakadar ettiğine, ya da daha doğrusu, onu harfiyen, lakin kayıtsız şartsız olarak da, alakadar eden şeyin, Tanrıya koşulsuz itaat içinde bunu sineye çekmek olduğuna, aklı erer, ama kayıtsız şartsız erer.

Ders alacak olduğumuz zambak ve kuşta durum böyledir. Onun için sen kalkıp da "kuş ve zambak tabii itaatkâr olabilir, onlar başka şey yapamaz ki, veya başka türlüsünü yapamaz

ki; bu şekilde itaat örneği olmak zarureti meziyet yapmaktan başka bir şey değil ki," demeyeceksin. Böyle demeyeceksin, hiç ama hiçbir şey demeyeceksin, susacaksın ve itaat edeceksin — zambak ve kuşun zarureti meziyet yaptığı sahi ise, zarureti meziyet yapmak sana da kısmet olabilsin diye. Haliyle sen de zarurete tabisin; zira Tanrının takdir buyurduğu şey nasıl olsa olur. O halde sen Tanrının iradesini koşulsuz itaat içinde yerine getirerek, zarureti meziyet yapmaya çabalayacaksın. Tanrının takdir buyurduğu şey nasıl olsa olur. O halde sen koşulsuz itaat içinde, Tanrının iradesine boyun eğmeye bakacaksın, hem de Tanrının iradesini yerine getirmeye ve Tanrının iradesine boyun eğmeye binaen kendinin hakkında: ben başka şey yapamam, ben başka türlü yapamam diyebilecek kadar koşulsuz itaat içinde.

Sen buna çaba göstereceksin, ve zambak ve kuş için durum ne olursa olsun, koşulsuz itaatkâr olmak insana daha güç geliyor ise, o vakit insan için bir tehlike daha bulunduğunu, zira bu durumda, deyim yerindeyse: Tanrının sabrını taşırma tehlikesinin insan için daha kolaylaşabileceğini de aklından çıkarmayacaksın. Zira sen hiç kendi hayatını, veya insan hayatını, her şeyin koşulsuz itaat olduğu tabiattan pek farklı olan beşerî alemi, tam ciddiyetle müşahede etmemiş misindir, bu müşahedeyi itibara alıp, sonra da, Tanrının kendisi için "sabrın Tanrısı" demesinin nasıl da hakikaten doğru olduğunu, Onun, *ya - ya da* diyen Onun, ve bunu, Bana ya sevgi ya da nefret duyarsın, ya Bana bağlı kalırsın ya da Beni hakir görürsün anlamında diyen bu Tanrının nasıl da sana ve bana ve hepimize katlanacak sabra sahip olduğunu sen hiç, tüylerin ürpermeden, müşahede etmiş misindir! Ya Tanrı bir insan olmuş olsaydı, o vakit ne olurdu? Uzun ama çok uzun zaman önce — kendimi misal alırsam — benden bıkıp usanmış, ve benimle alakasını kesip atmış, ve bir insan ebeveynin (lakin bambaşka bir nedene dayanarak) diyeceği gibi: "bu çocuk aynı zamanda hem arsız hem maraz hem aptal hem salak, bir nebze iyi tarafı olabilseydi, ama içinde o kadar çok kötülük var ki — hiçbir insan buna katlanamaz," dememiş miydi! Hayır, hiçbir insan buna katlanamaz; bunu sadece "sabrın Tanrısı" yapabilir.

Ve sen şimdi yaşayan sayısız insanı düşün! Biz insanlar küçük çocuklara okul müdürlüğü yapmanın sabır işi olduğundan dem vururuz; ve şimdi de, bu sayısız insana okul müdürlüğü yapmak zorunda olan Tanrıyı bir düşün, bu ne sabırdır! Ve sabra olan talebi sonsuz arttıran şey, Tanrının okul müdürü olduğu yerde, bütün çocukların az da olsa çok da olsa kendilerini büyük yetişkin insan sanma şeklinde bir boş hayalden muzdarip olmalarıdır; zambakla kuş bu boş hayalden tamamen muaftır, koşulsuz itaatin onlara o kadar kolay gelmesi tam bu yüzdendir. İnsan bir okul müdürü olsa, "Bir bu eksik," derdi, "bir tek çocukların kendini büyük adam sanması eksik; o vakit insanın elbet sabrı taşabilir ve umutsuzluğa kapılabilir; zira buna hiçbir insan katlanamaz." Hayır, hiçbir insan buna katlanamazdı; buna sadece "sabrın Tanrısı" katlanabilir. İşte bunun için Tanrı kendine "sabrın Tanrısı" der. Ve O elbette ne dediğini bilir. Kendine böyle demesi belli bir ruh haline kapıldığı için değildir; hayır, Onun ruh haline göre değişmez, bu haliyle tahammülsüzlük olur. O ezelden beri, ve binlerce ama binlerce yılın günlük tecrübelerinden bilir ki, evet, O bunu ezelden beri bilir; zamansallık ve onun içinde insan soyu da[13] o kadar uzun zaman baki kalacaksa, kendisinin haliyle "sabrın Tanrısı" olması icap ettiğini bilir, zira aksi takdirde, beşerî itaatsizlik katlanılmaz olurdu. O, zambağa ve kuşa karşı, yaratan ve gözeten Yüce Babadır, O sadece insanoğluna karşı sabrın Tanrısıdır. Doğrusu, bu bir tesellidir, azami derecede lüzumlu ve tarifsiz bir tesellidir, ki Kutsal Kitap bunun içindir ki, Tanrının "sabrın Tanrısı" olduğu kadar — "tesellinin Tanrısı" da olduğunu söyler; lakin Tanrının tesellinin Tanrısı olmasının insanoğlunun yüzünden olması tabii müthiş ciddi bir meseledir, insanoğlunun sabrı kötüye kullanması müthiş ciddi bir meseledir. İnsanoğlu Tanrıda, daima koşulsuzca itaatkâr olan zambağın ve kuşun bilmediği bir sıfat keşfetmiştir; yahut Tanrı insanoğlunu, bu sıfata, sabır sıfatına da sahip olduğunu ona aşikâr kılabilecek kadar çok sevmiştir. Lakin bu yine de bir anlamda — ah, o korkutucu mesuliyet yok mu! — evet, insanoğlunun itaatsizliği

[13] Yani *zamansallık içinde* —çn.

bir anlamda Tanrının sabrına tekabül eder. Bu bir tesellidir, ama müthiş bir mesuliyete tabidir. İnsanoğlu, bütün insanlar ondan ümidi kesmiş olsa da, evet hatta, kendi de kendinden ümidi kesmekten çok uzak olmasa da, Tanrının yine de sabrın Tanrısı olduğunu pek iyi bilir, ki bu paha biçilmez bir nimettir. Ha, ama bunu hakça kullanacaksın, şunu hatırlayacaksın ki, bu bir tasarruftur; gökteki Tanrının rızası için onu hakça kullanacaksın, yoksa o seni daha da büyük bir perişanlığın içine düşürür; kendini kendi zıddına dönüştürür; O artık teselli değildir; sana yönelik tüm ithamların en korkuncu olmuştur. Eğer ki bu söz — koşulsuz olarak ve her şeyde Tanrıya bağlı kalmak, bunun "bir çırpıda" onu hakir görmek olması, sana katı bir söz gibi geliyorsa — hakikatin olduğundan daha katı olmasa dahi: haliyle o vakit onun sabrını kötüye kullanmanın onu hakir görmek olduğunu söylemek de fazla katı bir söz olamaz!

Onun için, vaazın öğretisi doğrultusunda, zambaktan ve kuştan itaat öğrenmeye çok itina göstereceksin. Korkup sinmeyeceksin, kendi hayatını bu akıl hocalarınınkiyle mukayese ederek umutsuzluğa kapılmayacaksın. Umut kesecek hiçbir şey yok, zira sen ne de olsa onlardan *ders alacaksın;* ve vaaz seni her şeyden önce, Tanrının sabrın Tanrısı olduğunu söyleyerek teselli eder, ama sonra şunu ekler: Zambaktan ve kuştan ders alacaksın, zambak ve kuş gibi koşulsuz itaatkâr olmayı öğreneceksin, iki efendiye kulluk etmemeyi öğreneceksin; zira hiç kimse iki efendiye birden kulluk edemez, yapabileceği tek şey vardır: *ya ... ya da.*

Lakin sen zambak ve kuş gibi koşulsuz itaatkâr olabiliyorsan, o vakit öğreneceğin şeyi öğrendin demektir, ve bunu zambaktan ve kuştan öğrendin demektir (ve eğer bunu hakkıyla öğrenmiş isen, o kadar mükemmelleşmiş olursun ki, zambak ve kuş akıl hocalığından çıkıp bir mecaza dönüşür); sen onlardan tek bir efendiye kulluk etmeyi, sadece onu sevmeyi, ve koşulsuz her şeyde ona bağlı kalmayı[14] öğrenmiş olursun. O vakit, senin Tanrıya ettiğin duada (ki bu nasıl olsa gerçekleşecektir): "gökte olduğu gibi yeryüzünde de Senin is-

[14] Bkz. dipnot 8 —çn.

tediğin olsun," diye Ondan niyaz ettiğin şey de senin sayende gerçekleşmiş olur; zira koşulsuz itaat sayesinde senin iraden Tanrının iradesiyle bir bütün olur, yani o vakit Tanrının takdir buyurduğu şey gökte olduğu gibi, senin sayende, yeryüzünde gerçekleşmiş olur. O vakit senin duanda, "ayartılmamıza izin verme,"[15] diye niyaz ettiğin şey de kabul olunacaktır; zira sen Tanrıya koşulsuz itaatkâr isen, senin içinde müphem hiçbir şey yoktur, ve senin içinde müphem hiçbir şey olmadığı vakit sen Tanrının huzurunda safi yalınlık içinde olursun. Ama şeytanın kurnazlığının ve bütün o ayartıcı tuzaklarının gafil avlayamadığı veya esir edemediği bir şey varsa, o da yalınlıktır. Şeytanın o keskin gözleriyle, av diye pür dikkat arandığı — ama zambağın ve kuşun yanında hiçbir zaman rastlanmayan — şey, ayartıcılığın[16], av olduğundan emin olarak, hedef aldığı — ama zambağın ve kuşun yanında hiçbir zaman rastlanmayan — şey: müphemiyettir. Müphemiyetin olduğu yerde ayartıcılık da *vardır,* ve orada daha da güçlü olması işten bile değildir. Fakat müphemiyetin olduğu yerde, şu ya da bu şekilde, ta derinde, temelde, itaatsizlik de vardır; ve zambakta ve kuşta zerre kadar müphemiyet olmaması tam da bu yüzden, koşulsuz itaatin temelde, en derinde ve her yerde var olmasındandır; ve tam da bu yüzden, zambakta ve kuşta zerre kadar müphemiyet olmadığı için, zambağı ve kuşu ayartmak imkânsızdır. Şeytan, hiç müphemiyet olmayan yerde, âcizdir; ayartıcılık hiç müphemiyet olmayan yerde, etrafta bulacak kuş olmayınca, elinde kapanıyla aranıp duran kuş avcısının olduğu gibi âcizdir: fakat en ufak, en ufacık bir müphemiyet kıvılcımı oldu mu, o vakit şeytan güçlüdür ve ayartıcılığı karşı konulmaz olur; ve o, keskin gözlüdür o meşum; tuzağının adı ayartmacadır, ve avının adı insan ruhudur. Ayartıcılık esasen ondan doğmaz, ama hiç ama hiçbir müphemiyet de ondan gizlenemez; ve bir fark etti mi, ayartıcı oluverir. Fakat koşulsuz itaat içinde Tanrıda gizlenen insan kayıtsız şartsız güvendedir; o, güvende olduğu gizli barına-

---

[15] Yeni Ahit, Matta İncili 6:13: "Ayartılmamıza izin verme. Kötü olandan bizi kurtar. Çünkü egemenlik, güç ve yücelik sonsuzlara dek senindir." —çn.

[16] Veya *şeytana uydurma, doğru yoldan saptırma* anlamında. (Dan.) *fristelse.* —çn.

ğından şeytanı görebilir, ama şeytan onu göremez. Evet, güvende olduğu gizli barınağından; zira şeytan müphemiyet hususunda ne keskin gözlüyse, o da yalınlığa bakarken bir o kadar kördür, yani gözleri kör olur ya da kör edilir. Yine de, koşulsuz itaatkâr olan ona korkudan ürpermeksizin bakamaz; karayı ve denizi ve kalbin en mahrem sırlarını delip geçebilecek gibi görünen, ve bunu yapmaya da kadir olan, o ışıl ışıl bakış — ve yine de bu bakışla onun kör olabilmesi! Fakat ayartıcı tuzağı kuran, koşulsuz itaat içinde Tanrıda gizlenene karşı kör ise: o vakit haliyle onun için hiçbir ayartmaca yoktur; zira "Tanrı hiç kimseyi ayartmaz"[17]. Böylece onun duasında niyaz ettiği şey işitilip kabul olunmuş demektir: "Ayartılmamıza izin verme," yani, benim itaatsizlik içinde gizli barınağımdan dışarı adım atmaya kalkışmama hiç ama hiç izin verme, ve olur da itaatsizliğe sebebiyet verir isem, beni hemen gizli barınağımdan kovma, ben dışarıda derhâl ayartılıp yanlış yola sürüklenirim. Ve eğer sonra o, koşulsuz itaat içinde, gizli barınağında kalır ise, "şerden korunmuş da olur."

Hiç kimse iki efendiye kulluk edemez, ya birine sevgi ve öbürüne nefret duymak zorundadır, ya da birine bağlı kalmak ve öbürünü hakir görmek zorundadır, hem Tanrıya hem paraya pula, hem Tanrıya hem bu dünyaya, hem iyiye hem kötüye kulluk edemezsiniz. Şu halde iki iktidar vardır: Tanrı ve dünya, iyi ve kötü; ve insanoğlunun tek efendiye kulluk edebilmesinin altındaki neden tabii, bu iki iktidarın, biri öbürüne nispetle sonsuz güçlü de olsa, birbiriyle ölüm kalım mücadelesi içinde olmasıdır. Bu tehlikeyi, yani insanın insan olmak hasebiyle içinde bulunduğu bu muazzam tehlikeyi, koşulsuz itaat içinde mutlu masumiyetten ibaret olan zambak ve kuş muaf geçer; zira ne Tanrı ve bu dünya, ne de iyi ve kötü onlar hakkında ihtilaflıdır — bu muazzam tehlike, "insanoğlunun" bu iki muazzam iktidarın arasına yerleştirilmiş ve seçimin ona bırakılmış olması, bu muazzam tehlike, insanın

---

[17] Yeni Ahit, Matta İncili 4: 3: "O zaman Ayartıcı O'na gelip, 'Tanrının Oğluysan, söyle de şu taşlar ekmek olsun' dedi."
Yeni Ahit, 1 Selanikliler 3: 5: "Bu nedenle ben de daha fazla dayanamadım ve acaba Ayartıcı bir yolunu bulup sizi ayarttı mı, emeğimiz boşa mı gitti diye iman durumunuzu öğrenmek için Timoteyus'u gönderdim." —çn.

ya sevgi ya nefret duymak zorunda kalmasına, sevgi duymamanın nefret duymak olmasına sebebiyet verir; zira bu iki iktidar o kadar hasmanedir ki, bir tarafa doğru en ufak bir temayül karşı taraftan bakıldığında koşulsuz aleyhtarlık gibi görülür. İnsanoğlu içinde bulunduğu bu muazzam tehlikeyi unuttuğu vakit (şunu hatırdan çıkarmayalım ki, böyle bir tehlikeyi unutmaya bakmak elbette ona karşı ihtiyati bir tedbir teşkil etmez); insanoğlu bu muazzam tehlikenin içinde bulunduğunu unuttuğu vakit, tehlike içinde olmadığını düşündüğü, hatta "huzur dolu ve hiç tehlikesiz,"[18] bile diyebildiği vakit: vaazın dilinin ona aptalca bir mübalağa gibi gelmiş olması icap eder. Ama, maatteessüf, o, tam da tehlikeye bu derece gömüldüğü için, yolunu yitirmiştir, öyle ki ne Tanrının onu severken sevgisi hakkında, ne Tanrının ondan koşulsuz itaat talep etmesinin tam da sevgiden ötürü olduğu hakkında, ne de şerrin gücü ve sinsiliği hakkında olduğu kadar, kendi zafiyeti hakkında da bir fikre sahip olacak durumdadır. Ve insanoğlu ta başlangıçtan beri, vaaza akıl erdiremeyecek ve akıl erdirmek de istemeyecek kadar çocuk kafalı olmuştur; vaazın *ya - ya da*'ya dair dedikleri: tehlikenin, koşulsuz itaati zaruri kılacak kadar büyük olduğu, koşulsuz itaat talebinin sevgiden kaynaklanabilecek olduğu, bütün bunlar ona asılsız ve abartılı gelir — insanoğlu bunları kafasına sokamaz.

Peki o vakit vaaz ne yapar? Terbiyenin ilmi olan vaaz bunun böyle olduğunu insanoğluna *kanıtlamak* için onunla düşünce ya da söz dalaşına girmez; vaaz işlerin böyle yürümeyeceğini, insanoğlunun önce orada denildiği gibi olduğuna akıl erdirip, bilahare koşulsuz itaate karar vererek değil, tam tersi, insanoğlunun ancak koşulsuz itaat yoluyla, vaazda dendiği gibi olduğunu idrak edebilecek duruma geleceğini çok iyi bilir. Vaaz bu yüzden yetkisini kullanır ve: Öyle *yapacaksın*, der. Ama daha anında yumuşar, en katı kalbe bile harekete getirecek duruma gelir; tabir caizse, seni — sevgi dolu babanın çocuğuna yaptığı gibi — elinden tutar ve: "Hadi gel,

[18] Yeni Ahit, 1 Selanikliler 5: 3: "İnsanlar, 'her şey esenlik ve güvenlikte' dedikleri bir anda, gebe kadının sancılarının aniden bastırması gibi, ani bir yıkıma uğrayacak ve asla kaçamayacaklar." —çn.

zambakla kuşun yanına gidelim," der. Sonra orada sözüne şöyle devam eder: "Zambakla kuşu izle, kendini buna ver, kendini buna vakfet; bu manzara seni duygulandırmıyor mu?" Sonra orada zambakla kuşun yanındaki o muhteşem sessizlik seni derinden duygulandırdığı vakit, vaaz izaha devam eder ve der ki: "Peki ama bu sessizlik neden bu kadar muhteşem? Koşulsuz itaati ifade ettiği için, ki her şey bunun vasıtasıyla tek bir efendiye kulluk eder, hizmet ruhu içinde, tek bir kişiye yönelir, tam ittifak içinde, büyük ibadet içinde — o halde kendini bu büyük düşünceye kaptır, çünkü o ancak ve ancak bir düşüncedir, ve zambakla kuştan ders al." Lakin şunu unutma; zambaktan ve kuştan ders *alacaksın*, zambak ve kuş gibi koşulsuz itaatkâr *olacaksın*. Şu da aklında olsun; tek bir efendiye kulluk etmek istememekle, veya başka bir efendiye kulluk etmek istemekle, veyahut iki efendiye, evet hatta, birçok efendiye hizmet etmek istemekle — dünyanın tüm güzelliğini bozmak insanoğlunun vebaliydi, ki evvelce orada her şey gayet iyi ve güzeldi; ittifak içindeki dünyaya ihtilafı sokmak insanoğlunun vebaliydi; ve şu da aklında olsun; her günah itaatsizliktir, ve her itaatsizlik günahtır.

Gökteki Kuşları Seyredin; Onlar Ekmez, ve Biçmez, ve ve Ambarlara İstiflemez — Onlar Yarından Kaygısızdır. "Kırdaki Otu İzle — Ki O Bugündür."

Bunu yap ve ders al:

Sevinç.

O halde gelin zambakla kuşu, bu sevinç dolu ders hocalarını, izleyelim. "Sevinç dolu akıl hocalarını", evet öyle, zira bilirsin ki sevinç iyi bir muhbirdir; dolayısıyla, hiç kimse sevinci, kendisi sevinç içinde olandan daha iyi telkin edemez. Esasen, sevinç üstatlarının bizzat sevinçli olmaktan, ya da sevinç olmaktan başka yapacak şeyi yoktur; o sevinç telkin etmek için ne kadar çabalarsa çabalasın — kendisi sevinçli değilse, verilen ders mükemmel değildir. Velhasıl, sevinçten daha ko-

lay öğretilecek başka hiçbir şey yoktur — maatteessüf, insana tek gereken, kendisinin her zaman hakikaten sevinçli olmasıdır. Ama bu "maatteessüf", bunun maatteessüf o kadar da kolay olmadığına delalet eder — yani insanın kendisinin her zaman sevinçli olmasının o kadar kolay bir şey olmadığına; velakin, insan kendisi sevinçliyse, sevinç aşılaması kolaydır: Hiçbir şey bundan daha kesin değildir.

Lakin orada zambağın ve kuşun yanında, yahut orada zambağın ve kuşun sevinç dersi verdiği yerde her zaman sevinç vardır. Ve böylece zambak ve kuş, öğreteceği şey bir kağıda yazılı ya da kitaplarının arasında bir yerde olan insan hocaya bazen olduğu gibi, müşkül durumda kalmaz; hayır, *orada*, zambak ve kuşun sevinç dersi verdiği yerde her zaman sevinç vardır — bu[19] ne de olsa zambakla kuşun içindedir. Şafak sökerken, ve kuş günün sevincine erkenden gözlerini açarken, o ne sevinçtir; başka bir perdeden de olsa, akşam çökerken, ve kuş sevinç içinde, hızla yuvasına dönerken, o ne sevinçtir; ve o uzun yaz günü, ne sevinçtir! Kuş şakımaya başlarken— ama iş yaparken bir taraftan şarkı söyleyen sevinçli bir işçi gibi değil, zira kuşun asıl işi şakımaktır— o nasıl yeni bir sevinçtir, önce yan komşu, sonra karşı komşu da bu şarkıya katılırken; ve sonra şarkı hep bir ağızdan sürerken, o ne sevinçtir; ve en nihayet sesleri bir nağme seli gibi etrafı kaplayıp, ormanı ve vadiyi, yeri ve göğü inletirken, ve ilk sesi veren kuşun şakımaları şimdi daha da sevinçle coşarak onların arasından yükselirken, o ne sevinçtir; o ne sevinçtir, o ne sevinçtir! Ve kuşun tüm ömrü bu minval üzere sürer; o her yerde ve her zaman sevinç duyacağı ya da daha doğrusu sevinç duymasına yetecek bir şeyler bulur; o bir anını bile boşa harcamaz, lakin içinde sevinç olmayan her bir anı boşa harcanmış sayar — Çiy düşüp kuşu ferahlatırken, ve o, serinliğin verdiği keyifle istirahate çekilirken, o ne sevinçtir; zambak yıkandıktan sonra, güneşin ilk huzmelerinde şehvetle kurulanırken, o ne sevinçtir; ve o uzun yaz günü ne sevinçtir! Ah, sen yine de onları izlemeye devam et; izle — o zambağı, ve izle — o kuşu; ve sonra onlara bir arada bak! Kuş, zambağın

[19] Yani *sevinç duygusu* —çn.

yanında, yuvasının bulunduğu, ve tarifsiz bir keyif içinde olduğu o yerde, zambaktan gizlenerek, zambağa şaka edip onunla eğlenerek vakit geçirirken o ne sevinçtir! Kuş yüksekteki daldan, veya daha da yüksekten, ta yukarıdaki bulutun üzerinden yuvasını mutluca gözlerken, ve zambak gözlerini gülümseyerek yukarıya ona doğru kaldırırken, o ne sevinçtir! Huzurlu, mutlu yaşam, nasıl da sevinç doludur! Yoksa onlara o kadar sevinç veren şey, dar anlayışla, ufak bir şey diye, sevinç belki daha mı az olur? Hayır, bu, bu dar anlayış, ne de olsa bir yanlış anlamadır, maatteessüf, son derece elim ve esef verici bir yanlış anlamadır; zira onlara o kadar sevinç veren şeyin ufak olması, onların kendilerinin sevinç ve de sevincin ta kendisi olduklarının kanıtıdır. Peki bu acaba böyle midir? Zira şayet insanın sevinç duyduğu şey bir hiç olsaydı da, insan yine de hakikatte tarifsiz sevinç dolu olsaydı, o vakit bu tabii o insanın bizzat kendisinin sevinç dolu olduğunun ve sevincin ta kendisi olduğunun en mükemmel kanıtı olurdu — bu tıpkı zambakla ve kuşun, o sevinç üstatlarının, tam da *kayıtsız şartsız sevinç dolu* ve sevincin ta kendisi oldukları için öyle olduğu gibidir. Şöyle ki, eğer sevinç muayyen şartlara bağlıysa, o vakit o insan sevincin ta kendisi değildir, onun sevinci haliyle o şartlarınkidir, ve meşruten onlara bağlıdır. Ama sevincin ta kendisi olan kişi kayıtsız şartsız sevinç doludur, ve diğer taraftan, kayıtsız şartsız olan kimse de sevincin ta kendisidir. Ah, biz insanlar sevinçli olmak için şartlar koyar, bir alay zahmete ve endişeye gireriz — bütün şartlar sağlansaydı dahi, belki buna rağmen bile kayıtsız şartsız sevinçli olmazdık. Lakin, ey derin hikmetli sevinç üstatları, siz söyleyin, işin doğrusu, bu zaten başka türlü olamazdı, değil mi? Zira şartların, hatta tüm şartların, yardımı sayesinde bile olsa, meşruten sevinçli olmaktan daha fazla ve başka türlü sevinçli olmak haliyle imkânsızdır; şartlar ve şarta bağlı olan ne de olsa birbirine tekabül eder. Hayır, sadece sevginin ta kendisi olan kişi kayıtsız şartsız sevinçli olur, ve bir insan sadece kayıtsız şartsız sevinçli olmakla, sevincin ta kendisi olur.

Ama insan yine de, bu sevincin, zambağın ve kuşun verdiği derste ne şekilde yer aldığına, veya bu dersin ne içerdiğine gayet kısaca da olsa işaret edemez mi, yani, onların verdiği

dersin düşünsel niteliklerine gayet kısaca da olsa işaret edemez mi? Evet, bir insan bunu kolayca yapabilir; zira zambakla kuş saf ve yalın olsa bile, tabii düşüncesiz de değildir. Velhasıl, insan bunu kolayca yapabilir; ve burada elimizde gayet kestirme bir yol bulunduğunu da unutmayalım, zira zambakla kuş akıl hocası olarak bizzat tam da öğrettikleri şeydir, onlar öğrettikleri şeyi bizzat ifade eder durumdadır. Bu — zambağın ve kuşun, dar anlamda, ilk elden sahip olduğu ve dersini verdiği apaçıklık ve asal özgünlükten farklı olarak — sonradan elde edilmiş özgünlüktür. Ve zambakla kuştaki bu sonradan edinilmiş özgünlük de yine saf ve yalındır; zira verilen ders saf ve yalın dahi olsa, basit, günlük, ya da tumturaklı ve alimane ifadelere öyle fazla bağlı değildir, hayır, yalınlık, hocanın kendisinin ne öğretiyorsa o olmasıdır. Ve zambakla kuşta durum bu minval üzeredir. Fakat onların verdiği sevinç dersi, ki onların hayatı da yine bunu ifade eder, kısaca şudur: Bir gün vardır, var*dır*, evet, burada mutlak vurgu bu "dır"ın üzerindedir; bir bugün vardır— ve yarın, yahut öbür gün, için hiç ama hiç endişe yoktur. Bu zambakla kuş açısından pervasızlık değil, sükûtun ve itaatin sevincidir. Zira sen o muhteşem sessizliğin içinde, tabiat gibi suskun kaldığında, orada yarın kaim değildir; ve sen tüm canlı varlıkların dinlediği gibi dinlediğinde, orada, gevezeliğin ve itaatsizliğin icadı olan meşum yarın kaim değildir. Ama bu suretle, yarın, sessizlikten ve itaatten ötürü var olmadığında, o sessizliğin ve itaatin içinde bugünde var olur, o — ve dolayısıyla, sevinç — *kaimdir*, tıpkı zambakta ve kuşta olduğu gibi.

Sevinç, ya da sevinçli olmak, nedir? Bu, hakikaten kendine yakın olmaktır; ama hakikatte kendine yakın olmak, işte bu "bugündür", bugünde kaim olmaktır, hakikaten *bugün var olmaktır*. Ve sen hakikatte bugünde ne ölçüde kaim isen, şanssızlığın günü yarın da senin için aynı ölçüde kaim değildir. Sevinç tüm vurgusuyla hâlihazır zamandır, mutlak vurgu: *hâlihazır zaman*'ın üzerindedir. Bugün var olmakla kendine ebediyen ve daima yakın olan ve bu yüzden saadet olan mübarek Tanrının dediği gibi: Bugün. Ve zambağın ve kuşun sevinç olması bundandır, çünkü onlar sükût ve koşulsuz itaat sayesinde bugünde var olurken kendilerine gayet yakındırlar.

"Ama," dersin sen, "zambak ve kuş bunu kolayca yapabi-

lir". Cevap: Hiç "ama" demeyeceksin — ama zambaktan ve kuştan, bugün var olarak, kendine hakikaten yakın olmayı *öğreneceksin*, o vakit sen de sevinç olursun. Lakin, dediğim gibi, hiç "ama" demek yok; zira zambaktan ve kuştan sevinci öğrenecek olman ciddiyettir.[20] Zambak ve kuş saf ve yalın olduğuna göre, sen kendini daha da az önemseyebilirsin, belki de insan olduğunu hissetmek için, hazırcevap olabilirsin, ve, tek bir yarından manidarca dem vurarak: "Zambak ve kuş, onlar bunu tabii kolayca yapabilir, onların tasalanacakları bir yarını yok ki," diyebilir, ve şöyle devam edebilirsin: "Ama insanoğlu öyle mi, onda sadece bir sonraki gün ne yiyeceğim gailesi yok, o bir önceki gün yemiş — ve ödememiş olduğu, şeyin de gailesini çeker!" Hayır, arsızca dersi bozacak hiçbir hazırcevaplığa burada yer yok. Ders öğreneceksin, hiç değilse zambaktan ve kuştan ders öğrenmekle işe başlayacaksın. Zira şu muhakkak ki, hiç kimse zambağın ve kuşun sevinç duyduğu şeyin, ve buna benzer şeylerin hiç de sevinç olmadığına dair ciddi bir kanaate sahip olamaz! Velhasıl, senin yokken var hale gelmiş olman, halen var olman, var olmak için gerekene "bugün"e sahip olman; yokken var hale gelmiş olman, insan haline gelmiş olman; görebiliyor olman, düşün bir, görebiliyor, duyabiliyor, koku, tat alabiliyor, hissedebiliyor olman; güneşin senin için parlıyor olması — senin rızan için; o yorulunca, ayın parlamaya başlaması, ve ardı sıra yıldızların yanması; kışın gelmesi tüm tabiatın kıyafet değiştirmesi, yabancı kılığına bürünmesi — seni memnun etmek için; ilkbaharın gelmesi, kuşların sürüler halinde akın etmesi — sana sevinç vermek için; nebatatın filizlenip yeşillenmesi, ormanın gürleşip güzelleşmesi, çiçeği burnunda gelin gibi — sana sevinç vermek için; sonbaharın gelmesi, kuşların uçup gitmesi, kendilerini naza çekmek için değil, ah, hayır, sen onlar için üzülmeyesin diye; ormanın ziynetlerini saklaması, gelecek seferin rızası için, yani, gelecek sefere sana sevinç verebilmek için: bütün bunların sevinç olmadığı düşünülebilir mi! Ah, azarlamayı bir göze alabilseydim! Ama zambağa ve kuşa olan derin hürmetimden ötürü, buna cüret edemem, ve onun için

---

[20] *Ciddi gayret gerektirir* anlamında —çn.

de, bütün bunlar hiç sevinç duyulacak şey değil demek yerine, evet, bunun yerine, şunu diyebilirim: bütün bunlar sevinç duyulacak şey değilse, o vakit sevinç duyulacak hiçbir şey yok demektir. Sen sen ol, zambağın ve kuşun bizzat kendilerinin sevinç olduğunu aklından çıkarma, ve yine de onların, bu şekilde bakıldığında, elbette senden çok daha az sevinecek şeyi var demektir, ne de olsa sen sevinç bulmak için hem zambağa hem kuşa sahipsin. Onun için akıl hocaları zambak ve kuştan ders al: Zira onlar *var durumdadır*, onlar *bugündür*, ve onlar *sevinçtir*. Sevincin ta kendisi olan zambağa ve kuşa sevinçle bakamıyor isen, onlara, onlardan ders almaya heves edecek kadar sevinçle bakamıyor isen: o vakit senin durumun, öğretmenin: "Bu çocukta beceri noksanlığı filan yok, sonra mesele o kadar basit ki burada bir beceri noksanlığı söz konusu olamaz; başka bir şey olmalı, belki de bu keyifsizlikten ibaret bir şey, insanın hemencecik sert hüküm verip, hevessizlik hatta belki de dik başlılık sayabileceği bir keyifsizlik," diyerek konu ettiği çocuğunki gibi demektir.

Velhasıl, zambak ve kuş sevinç üstadıdır. Ve tabii zambak ve kuş, tüm canlıların dert ve keder sahibi olduğu gibi, dert ve keder sahibidir de; tüm evren, arzuları hilafına tabi kılınmış oldukları fâniliğin ağır yükü altında ah etmez mi? Her şey ama her şey fâniliğe tabi kılınmıştır! Yıldızlar, gökyüzüne çakılı da olsa, evet, en sımsıkı çakılı olanı dahi, düşüş sırasında yerini değiştirmek zorundadır, ve duruşunu hiç değiştirmemiş olan dahi, er geç o dipsiz boşluğa yuvarlanırken, yine de duruşunu değiştirecektir; ve bütün bu dünya, ve içinde ne var ne yoksa hepsi, çıkarılıp bir yana atılan giysi gibi, tümden biçim değiştirecektir, fâniliğe yem olurken! Ve zambak, doğruca ateşe atılma akıbetinden kurtulmuş olsa dahi yine de, peşinen şunun bunun çilesini çekip, sonra sararıp solmaya mecburdur. Ve kuş, yaşlılıktan ölme izni olsa dahi yine de, peşinen şunun bunun çilesini çekip, sonra bir gün ölmeye, sevdiğinden ayrılmaya mecburdur. Ah, her şey fânilikten ibarettir, ve her şey bir gün fâniliğe yem olur. Fânilik, fânilik, *ah* edilen budur — zira fâniliğe tabi kılınmış olmak bu ahın delalet ettiği şeyi olmak demektir: mahpusluk, bağımlılık, esaret; ve bu ahın muhteviyatı: fâniliktir, fâniliktir!

Ama yine de zambak ve kuş kayıtsız şartsız sevinçlidir; ve sen vaazda: "Zambaktan ve kuştan sevinci *öğreneceksin*" denilmesinin ne kadar doğru olduğunu burada tam anlamıyla görebilirsin. Zira sen elbette ki kendin için, son derece derin keder içinde dahi olsalar, yine de kayıtsız şartsız sevinçli ve sevincin ta kendisi olabilen zambakla kuştan daha iyi akıl hocası temenni edemezsin.

Peki o vakit zambak ve kuş, sanki bir mucize gibi görünen, böyle bir durumun: en derin keder içindeyken kayıtsız şartsız sevinçli olmanın nasıl üstesinden gelir; ortada o kadar korkutucu bir yarın var iken, onlar *var olmaya*, yani, bugünde, kayıtsız şartsız sevinçli olarak var olmaya nasıl muvaffak olur? Zambak ve kuş hem de bunu — her zaman yaptıkları gibi — gayet sade ve basit bir şekilde yaparlar; bu yarını, sanki hiç var değilmiş gibi, bir yana atarlar. Elçi Pavlus'un bir sözü zambakla kuşun yüreğine işlemiştir, ve saf ve yalın olmaları hasebiyle de, onlar bunu tam harfiyen anlar — ah, onlara yardım eden de tam budur, bu sözü tam harfiyen anlamalarıdır. Ve harfiyen anlaşıldığı vakit bu sözde muazzam bir kudret yatar; tam kelimesi kelimesine anlaşılmadığı vakitse, bu söz nafiledir; neticede boş bir söz oyunundan ibarettir; lakin bu sözü bütünüyle, kayıtsız şartsız harfiyen anlamak için kayıtsız şartsız saf ve yalın olmak icap eder: "*Bütün* dert ve kederlerinizi *Tanrının üstüne* atın."[21] Bakın işte, zambak ve kuş bunu harfiyen yapar. Koşulsuz sessizliğin ve koşulsuz itaatin yardımı sayesinde — evet, hem de en güçlü bir mancınık nasıl bir şeyi fırlatırsa öyle fırlatıp atarlar, ve bunu en tiksindiği şeyi fırlatıp atan birinin ihtirasıyla yaparlar — *bütün* dert ve kederlerini fırlatıp — en yüksek isabetli silahın hedefi vuruşundaki isabetlilikle, ve sırf en keskin nişancıda bulunan inanç ve güvenle — *Tanrının* üstüne atmak. Tam bu anda — ki tam bu an, ilk andan itibaren, bugündür, bu ilk anla eş zamanlı olarak var durumdadır — tam bu anda kayıtsız şartsız sevinç doludur. Mucizevi bir maharet! Bütün dert ve kederlerine bu şekilde ve her çırpıda hakim olabilmek, ve sonra bun-

[21] Yeni Ahit, 1 Petrus İncili 5: 7. "Bütün kaygılarınızı O'na yükleyin. Çünkü O sizi kayırır." —çn.

ları o kadar maharetlice üstünden fırlatıp atabilmek, ve yine de hedefi o kadar isabetlice tutturabilmek! Zambak ve kuş yine de bunu yaparlar, onlar o yüzden tam bu anda kayıtsız şartsız sevinç doludurlar. Ve bu tabiatıyla gayet yerindedir; zira her şeye kadir olan Tanrı tüm dünyaya ve dünyanın tüm dert ve kederlerine — zambağın ve kuşunkiler de dahi olmak üzere — son derece kolaylıkla katlanır. Bu nasıl da tarifsiz bir sevinçtir! Yani, her şeye kadir olan Tanrıdan duyulan bu sevinç.

O halde, zambaktan ve kuştan ders öğreneceksin, ve bu dersi koşulsuz olanın maharetiyle öğreneceksin. Doğrusu, bu harikulade bir hünerdir; lakin senin aynen bu yüzden, zambağı ve kuşu daha da bir itinalı dikkate alman icap eder. Bu, harikulade bir hünerdir, ve, tıpkı "yumuşak başlılığın hünerinde" olduğu gibi, bir çelişki içerir, yahut bir çelişkiyi gideren bir hünerdir. "Atma" kelimesi zihni bir güç kullanımı düşüncesine sevk eder, öyle ki sanki insanın tüm gücünü toplayacak, ve sonra, muazzam bir güç sarfıyla — dert ve kederi zorla üzerinden "atacaktır"; ve yine de, ama yine de, burada kullanılmayacak olan tek şey "zor"dur. Kullanılacak, ve koşulsuz, kullanılacak olan şey — müsamahadır; ve yine de insan dert ve kederleri üzerinden "atacaktır"! Ve insan dert ve kederlerin tümünü üzerinden atacaktır; dert ve kederlerin *tümünü* üzerinden atmaz ise, tabii ki o vakit bunun çoğunu, birazını, bir nebzesini muhafaza etmiş olur, sevinç duymaz, koşulsuz sevinç hiç duymaz. Ve insan bunu koşulsuz olarak *Tanrının üzerine* atmaz da, başka yere atar ise, o vakit insan bunu koşulsuzca başından savmış olmaz, bu şey ya öyle ya da böyle, çoğu kez daha da büyük ve daha da acı bir dert şeklinde, tekrar geri gelir. Zira dert ve kederleri üzerinden atmak — lakin Tanrının üzerine atmamak, "kafa dağıtmacadır". Lakin kafa dağıtmaca dert ve kedere karşı şüphe götürür ve müphem bir çaredir. Buna karşılık tüm dert ve kederleri koşulsuzca — Tanrının üzerine — atmak, "aklı başındalık"tır, ve yine de — evet, ne garip ki o bu çelişkinin hüneridir! — senin tüm dert ve kederleri koşulsuzca *başından savmanı* sağlayan bir *aklı başındalıktır*.

O halde zambaktan ve kuştan ders alacaksın. Tüm dert ve kederlerini Tanrının üzerine atacaksın! Lakin sevinci öyle fır-

latıp atmayacaksın, tam aksine, ona tüm gücünle, can gücüyle, sımsıkı tutunacaksın. Bunu yaparsan, ayarlamak kolay olur, elinde daima bir miktar sevinç kalır; zira tüm dert ve kederlerini fırlatıp atarsan, o vakit tabii ne kadar sevincin varsa sırf o kadarını kendine alıkoymuş olursun. Yine de bu öyle pek fayda edecek kadar değildir. Onun için sen zambaktan ve kuştan ders almaya devam et. Tüm dert ve kederlerini Tanrının üzerine at, topyekûn, koşulsuzca, zambakla kuşun yaptığı gibi; o vakit sen de zambakla kuş gibi, koşulsuzca sevinç bulursun. İşte koşulsuz sevinç budur: her şeye kadir olan Tanrıyı, senin tüm dert ve kederlerine bir hiçmiş gibi kolayca katlanan o sınırsız kudreti taparak sevmektir. Ve bundan sonraki de, (ki Elçi bunu sarahaten ilave eder): "Tanrının sana ihtimam gösterdiğine" taparak inanmaya cesaret edebilmek de, koşulsuz sevinçtir. Koşulsuz sevinç tam da Tanrıdan duyulan sevinçtir, ki sen Ondan ve Onda daima, koşulsuzca sevinç bulabilirsin. Eğer sen bu ilişkide koşulsuzca sevinç bulmaz isen, o vakit hata koşulsuz senden ileri gelir, senin tüm dert ve kederlerini Onun üzerine atmaktaki beceriksizliğinden, buna karşı isteksizliğinden, çokbilmişliğinden, başına buyruklığından, lafın kısası, senin zambakla kuş gibi olmamandan ileri gelir. Zambakla kuşun, hakkında akıl hocalığı yapamayacağı tek bir dert vardır, ki bizim de burada ondan söz açmamamız bundandır: Günahın derdi. Diğer bütün dert ve kederlerde durum şudur; sen koşulsuz sevinçli değil isen, o vakit bunun günahı sendedir, senin zambaktan ve kuştan ders almak istememendedir, senin koşulsuz sessizlik ve itaat içinde, Tanrıdan koşulsuzca sevinç duymamandadır.

Lakin bir şey daha var. Belki sen "şairle" birlikte şöyle diyorsundur: "Evet, eğer insan kuşla birlikte yuva kurabilmiş ve onun yanında yaşayabilmiş olsaydı, ormanın kimsesizliğinde gizlenmiş olarak, kuşun ve eşinin bir çift teşkil ettiği, ama başka hiçbir cemiyetin bulunmadığı o yerde; ya da insan zambakla birlikte yaşayabilmiş olsaydı, kırların huzuru içinde, her bir zambağın kendi başının çaresine baktığı, ve hiçbir cemiyetin bulunmadığı o yerde: o vakit insan bütün dert ve kederlerini Tanrının üzerine pekâlâ da atabilir, ve koşulsuzca sevinç duyabilirdi veya sevince kavuşabilirdi. Zira bahtsızlık

'yoldaşlık'tadır, tek kelimeyle yoldaşlıktadır, insanoğlunun yoldaşlık ve yoldaşlığın bahtiyarlığa dair kurduğu bahtsız bir boş hayalle, kendisine ve diğerlerine azap vererek bahtsız eden, tek yaratık olmasındadır, ve yoldaşlık önem kazandıkça, insanın kendindeki ve yoldaşlıktaki yozlaşma da aynı ölçüde cesamet kazanır." Ne var ki sen böyle demeyeceksin; hayır, meseleyi daha yakından mütalaa edeceksin, ve kuşun, erkeğinin ve dişisinin, çift olmasının, esasen, dert ve kederlere rağmen, nasıl tarifsiz bir şehvet-sevinci taşıdığını, ve tek başına olanın, dert ve kederlere rağmen, nasıl da zambağın tek başına olmasının ona verdiği kendinden hoşnutluk sevincini taşıdığını: onu cemiyetin tacizinden uzak tutan şeyin esasında bu sevinç olduğunu, utanarak itiraf edeceksin; zira cemiyet nihayetinde oradadır. Durumu daha da yakından mütalaa edeceksin, ve kuşun ve zambağın Tanrıdan koşulsuzca sevinç duymasını sağlayan şeyin yine de esasında koşulsuz sessizlik ve koşulsuz itaat olduğunu — zambakla kuşun eşit ölçüde sevinçli, ve yalnızlık ve topluluk içinde eşit ölçüde koşulsuz sevinçli olmasını sağlayan şeyin bu olduğunu utanarak itiraf edeceksin. Şu halde sen zambaktan ve kuştan ders alacaksın.

Ve şayet sen aynen zambak ve kuş gibi olabilmeyi öğrenebildiysen, ah, ve bunu ben öğrenebildiysem, o vakit bu niyaz bende olduğu gibi sende de hakikat olabilir, o vakit "duadaki" (ki bu hakiki dualara bir örnektir, ve bu da tabiatıyla kendisi için sevinç ve daha fazla sevinç ve koşulsuz sevinç niyaz eder) son niyazın, önünde sonunda niyaz edeceği ya da arzu edeceği hiçbir şey, başka hiçbir şey kalmaz, ve dua koşulsuz sevinç içinde, övgü ve tapınmayla son bulur: "Senindir saltanat ve güç, kudret ve şan, şeref."[22] Evet, saltanat *Onundur*; ve *sen* bunun için kayıtsız şartsız ses çıkarmamakla, var olduğunu izaç edici bir şekilde belli etmemekle, fakat saltanatın Onda olduğunu koşulsuz sessizliğin ihtişamıyla ifade etmekle mükellefsin. Ve *Onundur* saltanat; ve sen bunun için koşulsuz itaat etmekle ve koşulsuz itaat içinde her şeye boyun eğmekle mükellefsin, zira *Onundur* güç ve kudret. Ve *Onundur* şan, şe-

[22] Yeni Ahit, Matta İncili 6:13: "Ayartılmamıza izin verme. Kötü olandan bizi kurtar. Çünkü egemenlik, güç ve yücelik sonsuzlara dek senindir. Amin." —çn.

ref; ve sen bunun için her şeyi yaparken ve ceremesini çekerken koşulsuz olarak bir şey daha yapmakla, her şeyin şan ve şerefini Ona vermekle mükellefsin, zira şan, şeref Onundur.

Ah, ne koşulsuz bir sevinç; Onundur saltanat ve güç, kudret ve şan, şeref — ebediyen. "Ebediyen", bak işte o gün, ebediyet günü, tabii hiç son bulmaz. Onun için sen sadece buna, saltanatın ve güç, kudretin ve şan, şerefin ebediyen Onun olduğuna, sadece buna sımsıkı tutunacaksın, o vakit senin için de, hiç son bulmayan bir "bugün", kendine ilelebet yakın kalabileceğin bir "bugün" olur. O halde bırak gök kubbe çöksün, ve her şey tarumar haldeyken yıldızlar vaziyet değiştirsin, bırak kuş ölüp gitsin ve zambak sararıp solsun: Senin ibadet ederken sevincin, ve bu sevinç içinde sen, *bugün* dahi her zevalden yine de sağ salim çıkacaksınız. Seni bir insan olarak olmasa da bir Hristiyan olarak ilgilendiren şey aklında olsun; ölüm tehlikesi bile senin için: "sen *bugünde* dahi cennettesin," denecek kadar ehemmiyetsizdir, ve böylece zamansallıktan ebediyete — mümkün olan en büyük mesafe — intikal o kadar süratlidir ki, ve her şeyin zevaliyle bile olsa, yine de o kadar süratlidir ki, sen *bugünde* dahi cennette olursun, zira sen Hristiyanlık mucibince Tanrıda yaşarsın. Zira sen Tanrıda yaşıyorsan, o vakit ister yaşa ister öl, yaşarken işlerin ister rast ister ters gidiyor olsun; ister bugün ister ancak yetmiş yıl sonra ölecek ol, ve ölüme ister denizin dibinde, en derininde, ister havada infilak ederek kavuşacak ol: Sen yine de Tanrıdan dışarı çıkamazsın, *kalırsın*, yani Tanrıda kendine yakın kalırsın, ve sen ölüm gününde, bugünde bile cennettesindir. Kuş ve zambak sadece bir gün yaşar, ama çok kısa bir gün, ve yine de sevinçtirler, çünkü onlar, belirtilmiş olduğu üzere, bihakkın ***bugündür,*** tam "bugün" *kendilerine yakındırlar.* Ve sen, ki en uzun gün sana nasip edilmiştir: bugünü yaşayacak olmak — ve bugün de cennette olmak, senin koşulsuz sevinç duyman gerekmez mi, ve senin, elinden de geldiğine göre, sevinçte kuşu kat kat geride bırakman gerekmez mi, ki sen bu duayı her ettiğinde, bu[23] sana teyit edilir, ve sen buna da daha yakın olursun, bu sevinç duasını canı gönülden ettiğin her defa: "Senindir saltanat ve güç, kudret ve şan, şeref — ebediyen, amin."

---

[23] Yani *sevinç* — çn.

Kırdaki Zambak ve Gökteki Kuş

SØREN KIERKEGAARD

Kierkegaard, bu kısa lakin anlam ve mesaj yüklü eserinde, İncil'deki Dağ Vaazını temel alarak, insanın varoluşsal gerçeklerini ve koşullarını ince ve yer yer ironik bir dille mercek altına yatırıyor, ve diğer eserlerinde olduğu gibi bunda da dini inanışı eleştirel düşünceye açıyor. İnsanoğlu, Kierkegaard'un "karşılaştırma huzursuzluğu" dediği şeyden muzdarip; hep olduğundan daha fazlasını istiyor, komşunun bahçesindeki çimen ona hep daha yeşil görünüyor. Kuş gibi hür olma arzusu samimi bir arzu olabilir, lakin bu arzu hiçbir zaman gerçekleşemeyeceğine göre, insanı endişe ve umutsuzluğa da sürükleyebiliyor.

Biz insan olarak hiçbir zaman bir kuş gibi kaygısız olamayız, lakin bir kuşun "ah keşke insan olsaydım" dediğini de hiç duymamışızdır. İşte, gökteki kuştan ve kırdaki zambaktan öğrenebileceğimiz ilk şey bu oluyor: bir şey dememek, sükut etmek! Fazla lafın, çenebazlığın endişeye götüren bir yol olduğunu söylüyor Kierkegaard.

Sonra kırdaki küçük bir zambak kendini başka bir şeyle veya diğer zambaklarla mukayese etmekle de uğraşmıyor. Onun öbürlerinden daha güzel olmak veya göze en güzel görüneceği başka bir yerde yetişmek, veyahut kendini öbür zambaklara göre kanıtlamak, tanımlamak gibi bir emeli yok.

Kuşla zambaktan öğrenebileceğimiz ikinci şey: zambağın itaatkârlığı! İnsan olarak kaderimize razı olmamız ve habire başkalarıyla meşgul olmamamız icap ediyor. Mütemadiyen belli bir yere doğru yolda olmamamız ve her şeyi sorguya tabi tutmamamız icap ediyor. Mütevazı olmayı öğrenmemiz icap ediyor.

Gökteki kuştan ve kırdaki zambaktan öğreneceğimiz son şey, Kierkegaard'a göre, dert ve endişelerimizin yükünü Tanrının omuzları üzerine yüklemek oluyor.

Yarın ne olacağını önceden kestirebilmemiz mümkün değil; dolayısıyla endişe etmek gayet abes oluyor. Tam burada ve tam şu anda yaşamamız, laf söylemekten ziyade lafa kulak vermemiz, kendimizi başkalarıyla mukayese etmeyi bırakmamız, ve son fakat aynı derecede önemli, sevince kendimizi bilfiil kaptırmamız icap ediyor.

ISBN : 978-605-7768-15-5

10₺(K.D.V.'den muaftır)

pinhanyayincilik.com
/pinhanyayincilik
/pinhankitap